

ΚΕΙΜΕΝΟ 21

Οι Γαλάτες όταν ήταν αρχηγός τους ο Βρέννος, αφού κατατρόπωσαν τις ρωμαϊκές λεγεώνες κοντά στον ποταμό Αλία, κατέστρεψαν εντελώς την Ρώμη εκτός από το Καπιτώλιο, για το οποίο πήραν ως αντάλλαγμα ένα τεράστιο χρηματικό ποσό. Τότε ο Καμίλλος που είχε παραμείνει εξόριστος για πολύ καιρό στην Αρδέα, γιατί δεν μοίρασε ακριβοδίκαια τη λεία από τους Βηίους, εκλέχτηκε δικτάτορας αν και βρισκόταν μακριά ακολούθησε τους Γαλάτες που ήδη αποχωρούσαν και αφού τους εξολόθρευσε, πήρε πίσω όλο το χρυσάφι. Επειδή το χρυσάφι ζυγίστηκε στον τόπο εκείνο, έδωσε το όνομά του στην πόλη: ονομάζεται δηλαδή Πίσσαυρο επειδή εκεί ζυγίστηκε το χρυσάφι. Μετά την πράξη αυτή ο Καμίλλος επέστρεψε στην εξορία, απ' όπου όμως γύρισε αφού τον παρακάλεσαν.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

flumen-fluminis: (ουδ.γ) ο ποταμός

deletis: αφαιρ. πληθ. θηλυκού γένους της μετοχής παρακειμένου deletes -a-um (κατεστραμμένος) του ρ. deleo-delevi-deletum-delere

everterunt: everto-everti-eversum-evertere : καταστρέφω

Capitolium -ii: (ουδ) το Καπιτώλιο, η ακρόπολη της Ρώμης όπου ήταν χτισμένος ο ναός του Δία και οι ναοί της Ήρας και της Αθηνάς

immensus-a- um : (επιθ.) τεράστιος (δεν έχει παραθετικά)

pecunia -ae : χρήματα (δεν σχηματίζει πληθυντικό)

diu (επιρρ.): (παραθετικά) diutius-diutissime

aequus-aequa-aequum (επιθ.): δίκαιος (παραθ. aequior-aequius-aequissimus)

divisam : αιτιατ. ενικ. θηλυκού γένους της μετοχής παρακειμένου divisus -a-um (μοιρασμένος) του ρ. divido-divisi-divisum-dividere :μοιράζω

absens -absentis : μετοχή ενεστώτα του absum (Η μετοχή αυτή μαζί με την praesens είναι οι μοναδικές μετοχές ενεστώτα του sum).

abeuntes : αιτιατ. πληθ. αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα abiens -abeuntis του ρ. abeo-abii-abitum-abire: αποχωρώ

interemptis : αφαιρ. πληθ. αρσενικού γένους της μετοχής παρακειμένου interemptus-a-um (κατεστραμμένος) του ρ. interimio - interimere: εξολοθρεύω

reversus est: παρακείμενος του ημιαποθετικού ρήματος revertor-reverti (reversus sum)- reverti: επιστρέφω

deleta	legio	deletae	legiones	ius	iura
deletae	legionis	deletarum	legionum	uris	iurum
deletae	legioni	deletis	legionibus	iuri (-e)	iuribus
deletam	legionem	deletas	legiones	ius	iura
deleta	legio	deletae	legiones	ius	iura
deleta	legione	deletis	legionibus	iure	iuribus

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

accipiunt -accipiebant -accipient -acceperunt -acceperant -acceperint

fit – fiebat – fiet - factus est - factus erat - factus erit

revertitur- revertebatur-revertetur- revertit (reversus est)- reverterat (reversus erat)-
reverterit (reversus erit)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

duce : ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη με υποκείμενο το Brenno και κατηγορηματικό προσδιορισμό το duce

deletis : αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή με υποκείμενο το legionibus

pro quo ... acceperunt : δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο Capitolium - ο εμπρόθετος προσδιορισμός pro quo είναι της ανταλλαγής

propter praedam: εμπρόθετος προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου

iure : αφαιρετική του τρόπου

interemptis : αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή με υποκείμενο το quibus

appensum: αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο aurum

Quod illic ... appensum est : δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση αντικειμενικής αιτιολογίας

ΑΝΑΛΥΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ

Brenno duce: Cum Brennus dux esset

absens : etsi Camillus aberat

quibus interemptis : Cum eos interemisset

ΚΕΙΜΕΝΟ 23

Ο Καϊκίνας Παίτος, ο σύζυγος της Αρρίας, ήταν άρρωστος ▪ άρρωστος ήταν και ο γιος τους. Ο γιος τους πέθανε. Η Αρρία του έκανε την κηδεία με τέτοιο τρόπο ώστε ο σύζυγός της να μην το μάθει. Κι όχι μόνο αυτό, αλλά όταν έμπαινε στην κρεβατοκάμαρα του σύζυγου της, προσποιούνταν ότι ο γιος τους ήταν ζωντανός και στο σύζυγό της που ρωτούσε πολύ συχνά πώς ήταν το παιδί, απαντούσε: «Κοιμήθηκε καλά, έφαγε με όρεξη». Κι όταν κάποια στιγμή τα δάκρυά της που τα συγκρατούσε τόση ώρα, ήταν έτοιμα να ξεσπάσουν ασταμάτητα, έβγαине έξω ▪ τότε παραδινόταν στη θλίψη της και λίγο αργότερα ξαναγύριζε με μάτια στεγνά. Ο Σκριβωνιανός είχε στασιάσει στην Ιλλυρία εναντίον του αυτοκράτορα Κλαυδίου. Ο Παίτος είχε πάει με το μέρος του και μετά το φόνο του Σκριβωνιανού τον οδηγούσαν σιδηροδρόμιο στη Ρώμη. Επρόκειτο να ανέβει στο καράβι: η Αρρία παρακαλούσε τους στρατιώτες να την επιβιβάσουν μαζί του. Δεν το κατόρθωσε ▪ νοίκιασε ένα ψαροκάικο κι ακολούθησε το πελώριο καράβι.

Η σύζυγος του Παίτου έμεινε γνωστή στη ρωμαϊκή λογοτεχνία για την συμπαράσταση στην μοίρα του συζύγου της. Λέγεται ότι όταν έφθασε ο Παίτος στη Ρώμη και διατάχθηκε να αυτοκτονήσει, η Αρρία πήρε το ξίφος, το βύθισε στο στέρνο της, το τράβηξε έξω και το έδωσε στον άντρα της λέγοντάς του: «Paete, non dolet» Στη φωτογραφία εικόνα γυναίκας ρωμαϊκής εποχής από επιτύμβια εικόνα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

funus -funeris (ουδ) : η κηδεία

ignoraretur : γ' ενικό υποτακτική ς παθητικού παρατατικού του ρ. ignoro (1) : αγνοώ

interroganti : δοτική ενικού αρσεν. γένους της μετοχής ενεστώτα interrogans – interrogantis του ρημ. interrogo (1) : ρωτώ

bene (επιρ) : (παραθετικά) melius - optime

cohibitae : ονομ. πληθ. θηλυκού γένους της μετοχ. παθητικού παρακειμένου cohibitus -a-um του ρημ. cohibeo-cohibui-copibitum-cohibere (2) : κρύβω

egrediebatur < egredior-egressus sum- egressum-egredi (αποθ. 3) : εξέρχομαι

arma-armorum (μόνο πληθυντικός) : όπλα

partibus : αφαιρ. πληθ. του ους. pars-partis (γ) : το τμήμα / στον πληθυντικό: το πολιτικό κόμμα .

occiso : αφαιρ. ενικού αρσεν. γένους, της μετοχής παθ. παρακειμένου occisus-a-um του ρημ. occido – occidi – occisum - occidere (3) : σκοτώνω

erat ascensus : γ' ενικό οριστικής παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του ρημ. ascend - ascendi- ascensum-ascendere : ανεβαίνω

secuta est : γ' ενικ. οριστικής παρακειμένου του αποθετικού ρήματος sequor - secutus est- sequi (3) : ακολουθώ

funus	funera	navis	naves
funeris	funerum	navis	navium
funeri	funeribus	navi	navibus
funus	funera	navem	naves
funus	funera	navis	naves
funere	funeribus	navi (nave)	navidus
lacríma	sua	lacrímae	suae
lacrímae	suae	lacrimorum	suarum
lacrimae	suae	lacrimís	suis
lacrimam	suam	lacrimas	suas
lacrima		lacrímae	
lacríma	sua	lacrimís	suis

Χρονικές αντικαταστάσεις

ageret : agat - ageret - acturus sit - egerit - egisset

egrediebatur : egreditur - egrediebatur - egredietur - egressa est - egressa erat - egressa erit

ascensusus erat : ascensusus est - ascensusus erat - ascensusus erit - ascensusus fuit - ascensusus fuerat - ascensusus fuerat - ascensusus fuerit

secuta est : sequitur - sequebatur - sequetur - secuta est - secuta erat - secuta erit

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

huic : δοτική χαριστική στο paravit

ut ignoraretur a marito : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με τον ut (καταφατική), εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*paravit*).

cum illa ... intraverat : δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον επαναληπτικό cum.

interroganti: αναφορική μετοχή στο marito.

quid ageret puer : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας η οποία λειτουργεί ως άμεσο αντικείμενο στη μετοχή interrogantí. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quid και εκφέρεται με υποτακτική λόγω πλάγιου λόγου, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν

cum lacrimae ... vincerent / prorumperent : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον ιστορικό-διηγηματικό cum και υποτακτική παρατατικού.

siccis : κατηγορηματικός προσδιορισμός στο oculis.

occiso : αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή με υποκείμενο το Scriboniano

ut simul imponeretur : δευτερεύουσα ουσιαστική βουλευτική πρόταση ,που εισάγεται με τον ut (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η βούληση είναι υποκειμενική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*orabat*), εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

Τροπή μετοχής σε δευτερεύουσα πρόταση

occiso : Cum Scribonianus occisus esset.

ΚΕΙΜΕΝΟ 24

Όταν είχε πάει ο Πόπλιος Κορνήλιος Νασικάς στον ποιητή Έννιο και τον ζητούσε από την πόρτα, η υπηρέτρια του είπε ότι δεν ήταν σπίτι. Ο Νασικάς κατάλαβε ότι του απάντησε έτσι με διαταγή του αφεντικού της και πως ο Έννιος ήταν μέσα. Μάθε τώρα τι έκανε μετά ο Νασικάς. Λίγες ημέρες αργότερα όταν ο Έννιος ήρθε στον Νασικά και τον ζητούσε από την πόρτα, ο Νασικάς φώναξε πως δεν ήταν σπίτι, αν και ήταν. Τότε ο Έννιος αγανακτισμένος που ο Νασικάς έλεγε ψέματα τόσο φανερά του είπε :« Τι λοιπόν. Δεν γνωρίζω τη φωνή σου ;» Θέλεις να μάθεις τι απάντησε ο Νασικάς ; «Είσαι αναιδής άνθρωπος. Όταν σε ζητούσα εγώ, πίστεψα στην υπηρέτριά σου πως δεν ήσουν σπίτι. Εσύ δεν πιστεύεις εμένα τον ίδιο; »

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

quaerenti : δοτ. ενικού αρσ. γένους της μετοχής ενεστ. quaerens – quaerentis του ρήματος *quaero-quaesivi-quaesitum-quaerere* (3) : ζητώ.

ancilla : η υπηρέτρια / *servus* : ο υπηρέτης .

iussu (δ') < *iussus -us* > : η διαταγή.

accipe: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα του ρ. *accipio – accepi – acceptum --*

accipere (3): δέχομαι, μαθαίνω .

fecerit: γ' ενικό υποτακτικής παρακειμένου του ρ. *facio-feci-factum-facere* (3): κάνω .

indignatus : ονομ. αρσενικού γένους της μετοχής παρακειμένου του ρ. *indignor-indignatus sum - indignari* (αποθ. 1) : αγανακτώ

aperte: (επίρρημα) ανοικτά : > παραθετικά επιρ. : *apertius - apertissime*

responderit: γ' ενικό υποτακτικής παρακειμένου του ρ. *respondeo - respondi-responsum - respondere* (2): απαντώ

<i>domus</i>	<i>domus</i>	<i>quid</i>	<i>quae</i>
<i>domus (domi)</i>	<i>domuum (domorum)</i>	<i>cuius</i>	<i>quorum</i>
<i>domui</i>	<i>domibus</i>	<i>cuí</i>	<i>quibus</i>
<i>domum</i>	<i>domos</i>	<i>quid</i>	<i>quae</i>
<i>domus</i>	<i>domus</i>		
<i>domo (domu)</i>	<i>domibus</i>	<i>quo</i>	<i>quibus</i>

Χρονικές αντικαταστάσεις

fecerit·: *faciat – faceret - facturus sit – fecerit – fecisset*

mentiebatur: *mentitur – mentiebatur – mentietur - mentitus est - mentitus erat - mentitus erit*

responderit: *respondeat – responderet - responsurus sit - responderit - respondisset*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Cum Cornelius ... venisset : δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον ιστορικό-διηγηματικό cum και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού .

ei: έμμεσο αντικείμενο στο dixisset.

quaerenti : επιθετική αναφορική μετοχή .

iussu: αφαιρετική εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

domini: γενική υποκειμενική.

quid postea ... fecerit: δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση απλή, μερικής αγνοίας ως αντικείμενο στο ρημ. accipe. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quid και εκφέρεται με υποτακτική ,γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, με υποτακτική παρακειμένου, γιατί εξαρτάται από ρ. αρκτικού χρόνου (accipe), δηλώνει το προτερόχρονο.

Cum Ennius ... venisset : δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον ιστορικό-διηγηματικό cum και εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού.

se: υποκείμενο του απαρ. non esse (ταυτοπροσωπία) .

domi: επιρρηματικός προσδιορισμός στάσης σε τόπο .

etsi domi erat : δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση .

indignatus : αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο Ennius .

quod Nasica ... mentiebatur: δευτερεύουσα αιτιολογική ουσιαστική πρόταση ως αντικείμενο της μετοχ. indignatus, αντικειμενικής αιτιολογίας.

cum te quaererem: δευτερεύουσα χρονική πρόταση εισάγεται με τον ιστορικό-διηγηματικό cum και εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού.

Τροπή σε πλάγιο λόγο

Ennius Nasicam **interrogavit num ille putaret** vocem eius non cognosceret Nasica. Ennio dixit illum hominem impudentem **esse** quod ipse cum ille **quaereret**, ancillae eius **credidisset** eum domi non esse, sed is sibi non **crederet** .

Η ρωμαϊκή οικία είχε ως χαρακτηριστικό γνώρισμά της το αίθριο, έναν ανοιχτό χώρο στο κέντρο του σπιτιού, όπου κυρίως διαδραματίζονταν τα καθημερινά συμβάντα της οικογενειακής ζωής. Στη φωτογραφία ένα αίθριο της πολυτελούς κατοικίας της οικογένειας των Cacci.

ΚΕΙΜΕΝΟ 25

Κάποια μέρα ο Κάτωνας έφερε στη Σύγκλητο ένα σύκο πρώιμο από την Καρχηδόνα και δείχνοντάς το στους συγκλητικούς είπε: « Σας ρωτώ (να μου πείτε) πότε νομίζετε πως το σύκο αυτό κόπηκε από το δέντρο; » Όταν όλοι απάντησαν πως ήταν φρέσκο, αυτός συνέχισε: «Κι όμως μάθετε πως κόπηκε στην Καρχηδόνα πριν τρεις μέρες. Τόσο κοντά στα τείχη μας έχουμε τον εχθρό! Φυλαχτείτε λοιπόν από τον κίνδυνο και προστατέψτε την πατρίδα. Μην έχετε εμπιστοσύνη στις δυνάμεις της πόλεως. Να αποβάλετε την υπερβολική σας αυτοπεποίθηση. Μην πιστέψετε πως θα ενδιαφερθεί κανείς για την πατρίδα, αν εσείς οι ίδιοι δεν φροντίσετε γι' αυτήν. Θυμηθείτε πως κάποτε η πατρίδα μας βρέθηκε στον έσχατο κίνδυνο! ». Κι αμέσως άρχισε ο τρίτος καρχηδονιακός πόλεμος, που στην διάρκειά του καταστράφηκε η Καρχηδόνα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

affero < affero-attuli-allatum-afferre (ad + fero) (3) : προσφέρω

quidam	dies	quidam	dies	(ops)	opes
cuiusdam	diei	quorundam	dierum	opis	opum
cuidam	diei	quibusdam	diebus	opi	opibus
quendam	diem	quosdam	dies	opem	opes
	(dies)	-	dies		opes
quodam	die	quibusdam	diebus	ope	opibus
ficus		fici (ficus)	nemo	nulli	
fici (ficus)		ficorum (ficuum)	nullius	nullorum	
fico		ficis (ficubus)	nemini	nullis	
ficum		ficos (ficus)	neminem	nullos	
fice (ficus)		fici (ficus)			
fico (ficu)		ficis (ficubus)	nullo	nullis	

praecocem: αιτιατ εν. θηλ. γένους του μονοκατάληκτου τριτόκλιτου επιθέτου praecox- praecocis (δεν έχει παραθετικά).

decerptam esse: απαρέμφατο παρακειμένου του ρ. decerpo- decerpsi - decerptum-decerptere (3) : αποκόπτω.

arbor-arboris (θηλ.) : το δέντρο.

recentem (παραθετικά επιθέτου) = recentiore - recentissimam.

tutamini < tutor-tutatus sum- tutatum - tutari (αποθ. 1) : προστατεύω.

confidere : απαρέμφατο ενεστώτα του ημιαποθετικού ρήμ. confido -confisus sum-confisum - confidere (3) : εμπιστεύομαι.

fiducia (θηλ.) : εμπιστοσύνη (δεν έχει πληθυντικό).

nimius -a-um : υπέρμετρος (δεν έχει παραθετικά).

neminem : αιτιατ. ενικού αρσενικού γένους της αόριστης ουσιαστικής αντωνυμίας nemo - nulla – nihil.

consuleritis: β' πληθυντικό υποτακτικής ενεργητικού παρακειμένου του ρήμ. consulo.

extremo: (παραθετικά επιθέτου) ~ extero - exteriore - extremo + extimo + extumo .

Χρονικές αντικαταστάσεις

attulit : affert - afferebat - afferet - attulit - attulerat – attulerit.

decerptam esse : decerpi –decerptum iri - decerptam esse - decerptam fore .

confidere : confidere - confisuros esse - confisos esse - confisos fore .

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

quando ... ex arbore : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας ως άμεσο αντικείμενο στο interrogo. Εισάγεται με το χρονικό.

ερωτηματικό επίρρημα quando, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί είναι σε πλάγιο λόγο και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (interrogo) και εκφράζει το σύγχρονο.

Cum omnes ... dixissent : δευτερεύουσα χρονική πρόταση εισάγεται με τον ιστορικό διηγηματικό cum και υποτακτική υπερσυντελικού.

confidere: τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στο nolite .

Στα Λατινικά η απαγόρευση εκφράζεται ως εξής :

α) ne + υποτακτική παρακειμένου

β) noli - nolite + απαρέμφατο ενεστώτα

opibus: αντικείμενο στο confidere

nimia: επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου

Nisi vos ipsi consulueritis : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε εξαρτημένο υποθετικό λόγο του α' είδους.

Τροπή πλάγιας ερώτησης σε ευθεία

Quando hanc ficum decerptam esse putatis ex arbore?

Τροπή εξαρτημένου υποθετικού λόγου σε απλό του α'είδους

Nemo patriae consulet, nisi vos ipsi patriae consulueritis (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα).

ΚΕΙΜΕΝΟ 27

Όταν ο Άκκιος ήρθε από την πόλη Ρώμη στον Τάραντα, όπου ο Πακούβιος είχε αποσυρθεί σε μεγάλη πια ηλικία, έμεινε στο σπίτι τού. Ο Άκκιος που ήταν πολύ νεότερός του, του διάβασε, επειδή το επιθυμούσε πολύ, την τραγωδία του που ονομάζεται «Ατρέας». Όταν ο Πακούβιος του είπε πως όσα είχε γράψει ήταν βέβαια ηχηρά και μεγαλόπρεπα, του φαινόταν όμως κάπως τραχιά και στιφά, ο Άκκιος του απάντησε : «Έτσι είναι όπως τα λες κι ούτε βέβαια μετανιώνω για αυτό, γιατί ελπίζω ότι θα είναι καλύτερα αυτά που θα γράψω στη συνέχεια. Λένε αλήθεια πως με το πνεύμα συμβαίνει το ίδιο πράγμα που συμβαίνει με τους καρπούς: αυτοί που γεννιούνται σκληροί και πικροί, γίνονται αργότερα γινωμένοι και γλυκείς, όσοι όμως βγαίνουν από την αρχή μαραμένοι και μαλακοί, αργότερα δεν ωριμάζουν αλλά σαπίζουν »

Σκηνή από κωμική παράσταση σε μωσαϊκό. Το επάγγελμα του ηθοποιού θεωρείτο ανήθικο, για αυτό και απαγορευόταν στις γυναίκες να κάθονται στις πρώτες σειρές. Υπήρχε ο φόβος ότι θα το σκάσουν με τον ηθοποιό!

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

grandi (επιθ.): αφαιρετική ενικού του grandis -is - e (παραθετικά επιθέτου) ~ grandi grandiore - grandissima

devertit: devertor - deverti - deverti (*deverto - deverti- deversum - devertere* 3) = καταλύω

multo: αφαιρετική ενικού ουδετέρου γένους του επιθέτου multus -a - um (παραθετικά επιθέτου) :

multo – (plus) - plurimo

natu (αρσενικό δ) : ηλικία

videri: απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του ρ. video - vidi - visum - videre 2 (videor + δοτική = φαίνομαι)

duriora (επιθ) : (παραθετικά επιθέτου) : dura -

duriora - durissima

acerbiora (επιθ) : (παραθετικά επιθέτου) < : acerba - acerbiora - acerbissima

paenitet (απρόσωπο ρήμα) : paenitet - paenituit - paenitere 2 = μετανιώνω

meliora (παραθετικά επιθέτου) : bona - meliora - optima

fiunt: fio - factus sum - fieri (ημιαποθετικό, παθητική φωνή του facio)

puter -putris -putre : το επίθετο δεν σχηματίζει παραθετικά

grandis	aetas	grandes	aetates
grandis	aetatis	grandium	aetatum - ium
grandi	aetati	grandibus	aetatibus
grandem	aetatem	grandes	aetates
grandis	aetas	grandes	aetates
grandi	aetate	grandibus	aetatibus

Χρονικές αντικαταστάσεις

venisset : veniat – veniret - venturus sit - venerit - venisset

devertit: devertitur – devertebatur - devertetur – devertit - deverterat - deverterit (devertit - devertebat - devertet - devertit - deverterat - deverterit)

videri : videri - visum iri - visam esse - visam fore

nascuntur : nascuntur - nascebantur - nascentur - nata sunt - nata erant - nata erunt

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Cum Accius ... venisset : δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό cum + υποτακτική υπερσυντελικού

Tarentum : απρόθετη αιτιατική κίνησης προς τόπο

ubi Pacuvius .. recesserat : δευτερεύουσα αναφορική πρόταση προσδιοριστική στο Tarentum

desideranti : αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο ei

multo : αφαιρετική του μέτρου ή της διαφοράς

natu : αφαιρετική της αναφοράς

sonora - grandia : κατηγορούμενα από το videri

sibi: δοτική προσωπική κρίνοντος προσώπου

quae scripsisset : δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο εννοούμενο ea. Η υποτακτική scripsisset οφείλεται στον πλάγιο λόγο.

ut dicis : δευτερεύουσα απλή παραβολική πρόταση

id : υποκείμενο του paenitet

me : αιτιατική του προσώπου από το paenitet

Τα απρόσωπα ρήματα που δηλώνουν ψυχικό πάθος (π.χ. *paenitet*) συντάσσονται με γενική της αιτίας και αιτιατική του προσώπου. Αντί της γενικής της αιτίας μπορεί να χρησιμοποιηθεί ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας σε ονομαστική.

mitia et iucunda : κατηγορούμενα στο ea

Τροπή πλάγιου λόγου σε ευθύ

Sonora quidem sunt et grandia quae scripseras, sed visa sunt tamen ea mihi duriora et acerbiora.

ΚΕΙΜΕΝΟ 28

Ο δούλος του Αισώπου μας, ο Λίκινος, που σου είναι γνωστός, δραπέτευσε από τη Ρώμη στην Αθήνα. Στην Αθήνα αυτός έμεινε λίγους μήνες ως ελεύθερος κοντά στον Πάτρωνα τον επικούρειο (φιλόσοφο) και από εκεί πήγε στην Ασία. Αργότερα κάποιος Πλάτωνας από τις Σάρδεις μόλις έμαθε από γράμμα του Αισώπου πως αυτός ήταν δραπέτης, συνέλαβε τον άνθρωπο και τον παρέδωσε στην φυλακή στην Έφεσο. Αναζήτησε τα ίχνη του, σε παρακαλώ, και με την πιο μεγάλη φροντίδα είτε στείλε τον στη Ρώμη είτε φέρ' τον μαζί σου γυρίζοντας από την Έφεσο. Μην σε απασχολήσει πόσης αξίας είναι: όποιος είναι τέτοιος μασκαράς, έχει μικρή αξία. Ο Αίσωπος όμως οργίστηκε τόσο πολύ για την ελεεινή πράξη και το θράσος του δούλου, ώστε τίποτε δεν θα μπορούσε να του είναι πιο ευχάριστο από το να ξαναπάρει πίσω τον δραπέτη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

notus : μετοχή perfectum του ρ. nosco-novi-notum-noscere 3 = γνωρίζω

libero (παραθετικά επιθέτου) = libero - liberiore - liberrimo

abiit : γ' ενικό perfectum του ρ. abeo - abii - abitum - abire 4 { ab + eo } = φεύγω, δραπετεύω,

littera -ae : γράμμα αλφαβήτου, litterae – arum = επιστολή

cognovisset : γ' ενικό υποτακτικής υπερσυντελικού του ρ. cognosco – cognovoni - cognitum - cognoscere 3 = γνωρίζω

comprehendit : γ' ενικό perfectum του comprehendo - comprehendi - comprehensum - comprehendere 3 = συλλαμβάνω

summa (παραθετικά επιθέτου) = supera – superiore –suprema (summa)

rediens	redeuntes	Plato - Platon
redeuntis	redeuntium	Platonis
redeunti	redeuntibus	Platoni
redeuntem	redeuntes	Platona - Platonem
rediens	redeuntes	Plato
redeunte (i)	redeuntibus	Platone

deduc : προστακτική ενεστώτα του ρ. deduco - deduxi - deductum - deducere 3

{ de + duco } = οδηγώ

nolī: β' ενικό προστακτικής ενεστώτα του *q*. *Nolo - nolui - nolitum - nolle* = δεν επιθυμώ (*non volo*)

parvī: (παραθετικά επιθέτου) = *parvī - minoris - minimi*

gratius: (παραθετικά επιθέτου) = *grate - gratius - gratissimum*

Χρονικές αντικαταστάσεις

fugit: *fugit - fugiebat - fugiet - fugit - fugerat - fugerit*

abiit: *abit - abiebat - abibit - abiit - abierat - abierit*

adfectus est: *adficitur - adficiebatur - adficietur - adfectus est - adfectus erat -*

□adfectus erit

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

servus: παράθεση στο *Lícīnus*.

notus: αναφορική μετοχή ως επιθετικός προσδιορισμός στο *Lícīnus*.

tibi: δοτική του ποιητικού αιτίου, επειδή υπάρχει μετοχή παθητικού παρακειμένου.

pro libero: εμπρόθετος προσδιορισμός της κατάστασης σε θέση κατηγορουμένου.

Athenis: απρόθετη αφαιρετική στάσης σε τόπο .

Με ονόματα πόλεων και μικρών νησιών οι επιρρηματικές σχέσεις τόπου εκφέρονται απρόθετα ως εξής:

- **στάση**: γενική ή αφαιρετική
- **προέλευση**: αφαιρετική
- **κατεύθυνση**: αιτιατική

Sardianus: παράθεση στο *Plato*.

in custodiam: εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού .

cum Plato .. cognovisset: δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό *cum* + υποτακτική υπερσυντελικού .

Aesopi: γενική του δημιουργού.

noli spectare: έκφραση απαγόρευσης (*ne spectaveris*).

quanti homo sit: δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής άγνοιας, εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία *quanti*, εκφέρεται με υποτακτική γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (*spectare*) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν.

quanti - preti - nihili: γενικές κατηγορηματικές της αξίας.

ut nihil ... fugitivi: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με τον *ut nihil*, γιατί είναι αποφατική, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί το συμπέρασμα είναι υποκειμενική κατάσταση, και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*adfectus est*: *εδώ είναι perfectum* με σημασία παρακειμένου) και δηλώνει το σύγχρονο .

quam recuperatio: β' όρος σύγκρισης.

Τροπή πλαγίου λόγου σε ευθύ
- *Quanti homo est* ?

Τροπή ευθέος σε πλάγιο λόγο
Cicero rogavit illum ut investigaret hominem, summaque diligentia vel Romam mitteret vel Epheso rediens secum deduceret .

ΚΕΙΜΕΝΟ 29

Καθώς ο Οκταβιανός επέστρεψε στη Ρώμη μετά τη νίκη του στο Άκτιο, τον προϋπάντησε κάποιος που κρατούσε ένα κοράκι. Είχε εκπαιδεύσει το κοράκι να λέει τα εξής: "Χαίρε Καίσαρα νικητή και στρατηγέ!". Ο Καίσαρας ενδιαφέρθηκε πολύ να αγοράσει το κοράκι. Το αγόρασε λοιπόν για είκοσι χιλιάδες σηστερτίους. Το παράδειγμά του παρακίνησε κάποιον παπουτσή να μάθει τον ίδιο χαιρετισμό σ' ένα κοράκι. Για πολύ καιρό κόπιαζε μάταια: κάθε φορά που το πουλί δεν απαντούσε ο παπουτστής συνήθιζε να λέει: "Κρίμα στον κόπο μου!". Κάποτε επιτέλους το κοράκι έμαθε το χαιρετισμό και ο παπουτστής, θέλοντας να κερδίσει χρήματα, το έφερε στον Καίσαρα. Όταν ο Καίσαρας άκουσε τον χαιρετισμό, είπε: «Στο σπίτι μου ακούω αρκετούς χαιρετισμούς σαν κι αυτόν». Τότε το κοράκι θυμήθηκε τα λόγια του αφέντη του: «Κρίμα στον κόπο μου!». Ακούγοντας αυτά τα λόγια ο Αύγουστος γέλασε και αγόρασε το πουλί για τόσο μεγάλο ποσό, όσο δεν είχε δώσει για κανένα άλλο μέχρι τώρα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

rediret : υποτακτική παρατατικού του *re-* redeo-, redii-,reditum - redire 4 = επιστρέφω.

quidam : αόριστη επιθετική αντωνυμία quidam - quaedam – quoddam.

occurrit : οριστική παρακειμένου του *occurro-occurri-occursum* - *occurrere* : (*ob + curro*) = επιτίθεμαι.

ave : β' ενικό προστακτικής του ελλειπτικού *avere* (απαντώνται οι τύποι: *ave - avete , aveto, avere*).

emere: απαρέμφατο ενεστώτα του *emo-emi-emptum-emere* 3 = αγοράζω

avis	aves	milia	par	salutatio	pares	salutationes
avis	avium	milium	paris	salutationis	parium	salutationum
avi	avibus	milibus	pari	salutationi	paribus	salutationibus
avem	aves	milia	parem	salutationem	pares	salutationes
avis	aves	milia	par	salutatio	pares	salutationes
ave - ί	avibus	milibus	pari	salutatione	paribus	salutationibus

doceret : γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού του doceo-docui-doctum - docere 2 : διδάσκω.

parem: (επιθ) μονοκατάληκτο επίθετο τριτόκλιτο par-par-par (δεν έχει παραθετικά).

diu (επιρ) : (παραθετικά επιρρήματος) => diutius- diutissime.

operam : Το ουσιαστικό opera - ae στον ενικό σημαίνει: έργο, προσπάθεια / Στον πληθυντικό operae σημαίνει εργάτες.

solebat : παρατατικός του soleo-solitus sum -solere (ημιαποθετικό) 2 : συνηθίζω

oleum - olei : λάδι (δεν έχει πληθυντικό)

didicit :παράκειμένος του disco - didici - discere 3 = διδάσκω

pecunia - ae = χρήματα (δεν έχει πληθυντικό)

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

rediret : redeat - redíret - redíturus sít - redíerít - redísset

emere : emere - empturum esse - emísse

doceret : doceat - doceret - docturus sít - docuerít - docuísset

solebat: solet - solebat - solebít - solítus est - solítus erat - solítus erít

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Cum octavianus ... rediret : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον ιστορικό διηγηματικό cum + υποτακτική παρατατικού.

ei : αντικείμενο στο occurit .

emere : τελικό απαρέμφατο υποκείμενο του απροσώπου interfuit.

Caesaris : γενική του προσώπου από το interfuit.

Το απρόσωπο ρήμα interest συντάσσεται με γενική του προσώπου + τελικό απαρέμφατο + επιρρηματικό προσδιορισμό.

milibus : αφαιρετική του τιμήματος (όταν η τιμή είναι ορισμένη εκφέρεται με αφαιρετική, όταν είναι αφηρημένη εκφέρεται με γενική) .

ut sutor ... salutationem : δευτερεύουσα ουσιαστική βουλητική πρόταση ως έμμεσο αντικείμενο στο incitavi, εισάγεται με τον ut γιατί είναι καταφατική, εκφέρεται με υποτακτική γιατί η βούληση είναι υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (incitavit) και εκφράζει το σύγχρονο.

quotiescumque ... respondebat : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον cum τον επαναληπτικό.

pecunia -ae : γενική αντικειμενική από το cupidus.

audita : αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή με υποκείμενο το salutatione. **salutationum** : γενικές διαιρετική.

corvo : δοτική προσωπική.

verborum : αντικείμενο στην απρόσωπη έκφραση venit in mentem.

tanti - quanti : γενική του τιμήματος.

quanti .. emerat : δευτερεύουσα απλή παραβολική πρόταση.

Τροπή μετοχής σε δευτερεύουσα πρόταση

audita salutatione : cum salutio audita esset

ΚΕΙΜΕΝΟ 30

Αυτός όμως, κύριοι δικαστές, και στην Ασία βρέθηκε και τον πατέρα του, έναν πολύ γενναίο άντρα, βοήθησε πολύ στους κινδύνους, τον παρηγόρησε στις ταλαιπωρίες και τον συγχάρηκε στη νίκη του. Κι αν η Ασία κρύβει κάποια υποψία τρυφής, έχουμε υποχρέωση να επαινέσουμε τον Μουρήνα γιατί είδε την Ασία, αλλά έζησε στην Ασία με εγκράτεια. Για αυτό τον λόγο οι κατήγοροί του δεν χρησιμοποίησαν για μομφή εναντίον τον Μουρήνα το όνομα Ασία, από την οποία δημιουργήθηκε έπαινος για την οικογένειά του, υστεροφημία για τη γενιά του, τιμή και δόξα για το όνομά του• αντίθετα τον κατηγόρησαν για κάποια ατιμία και ντροπή που φορτώθηκε στην Ασία ή έφερε μαζί του από την Ασία. Το ότι υπηρέτησε στρατιώτης στον πόλεμο εκείνο υπήρξε δείγμα αντρείας, το ότι υπηρέτησε με πολύ μεγάλη προθυμία κάτω από τις διαταγές του πατέρα του υπήρξε δείγμα του σεβασμού του, το ότι το τέλος της θητείας του συνέπεσε με τη νίκη και το θρίαμβο του πατέρα του υπήρξε δείγμα καλής τύχης.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

labor - Iaboris (*Iabos -Iaboris*): κόπος

Iuxuria - ae (και Iuxuries -Iuxurieī, ε'): πολυτέλεια, τρυφή (δεν έχει πληθυντικό)

debemus < debeo- debui - debitum - debere (2) + τελικό απαρέμφατο = οφείλω να, πρέπει, δει, χρη.

continenter: (παραθετικά επιρρήματος) = continentius – continentissime

obiecunt: γ'ενικό perfectum του obicio - obieci - obiectum - obicere 3 = μέμφομαι

constituta est < constituo - constitui - constitutum - constituere 3 = καθιστώ

aliquod: επιθετική αόριστη αντωνυμία aliquis - aliqua - aliquod = κάποιος

dedecus - dedecoris (ουδ): απρέπεια, όνειδος, ατιμία

susceptum: αιτιατική ενικού ουδετέρου γένους της μετοχής παθητικού

παρακειμένου susceptus -a -um = μεταφερθείς, του ρ. suscipio - suscepi -

susceptum - suscipere 3 = μεταφέρω

meruisse: απαρέμφατο παρακειμένου του mereo - merui - meritum - merere 2 =

υπηρετώ

stipendia: το ουσιαστικό stipendium - ί στον ενικό σημαίνει μισθό, ποινή. Στον

πληθυντικό stipendia - orum = στρατιωτική θητεία

libentissime (παραθετικά επιρρήματος) = libenter - libentius –libentissime

pietas - pietatis: (θηλ.) ευσέβεια (δεν έχει πληθυντικό)

finem: (finis - is) το όριο, ο σκοπός (στον πληθυντικό fines - ium = χώρα, σύνορα)

obiecerunt: obiciunt - obiciebant – obicient - obiecierunt - obiecerant - obiecerint
constituta est : constituitur - constituebatur - constituetur - consituta est - constituta erat - constituta erit

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

viro : δοτική προσωπική κτητική .

adiumento - solacio - gratulatione : δοτική κατηγορηματική του σκοπού

in periculis - in laboribus - in victoria : εμπρόθετοι προσδιορισμοί της κατάστασης.

si habet Asia ... debemus laudare : υποθετικός λόγος του α' είδους, ανοικτή υπόθεση.

laudare: τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο debemus .

quod Asiam ... vixit : δευτερεύουσες επιρρηματικές αιτιολογικές προτάσεις, αντικειμενικής αιτιολογίας.

Murenae : έμμεσο αντικείμενο στο obiecerunt.

Asiae : γενική επεξηγηματική.

ob rem : εμπρόθετος προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

ex qua : εμπρόθετος προσδιορισμός του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

familia - generi - nomini : δοτικές προσωπικές κτητικές.

meruisse : υποκείμενο του fuit.

virtutis - pietatis - felicitatis : γενικές του χαρακτηριστικού γνωρίσματος.

patre imperatore : ιδιόμορφη αφαιρετική απόλυτη με υποκείμενο το patre και κατηγορηματικό προσδιορισμό το imperatore.

patris: γενική υποκειμενική.

stipendiorum : γενική υποκειμενική στο finem.

Οι Ρωμαίοι πάντα θεωρούσαν τον ελληνικό πολιτισμό πρότυπο αισθητικής αλλά και αιτία διάβρωσης ηθών. Ο Μουρήνας αντιμετώπισε αυτήν ακριβώς την ιδεοληψία. Στην διπλανή εικόνα η αγορά των Ρωμαίων, το forum Romae.

ΚΕΙΜΕΝΟ 31

Στην διάρκεια του Λατινικού Πολέμου ο ύπατος Τίτος Μάνλιος που καταγόταν από αριστοκρατική γενιά, είχε την αρχηγία του ρωμαϊκού στρατού. Αυτός όταν κάποτε έφευγε από το στρατόπεδο, διέταξε να απέχουν όλοι από την μάχη. Μετά από λίγο όμως ο γιος του πέρασε έφιππος μπροστά από το στρατόπεδο των εχθρών και ο αρχηγός τους τον προκάλεσε σε μάχη με αυτά τα λόγια : « *Ας μονομαχήσουμε για να κριθεί από την έκβαση της μονομαχίας πόσο ο Λατίνος στρατιώτης ξεπερνά τον Ρωμαίο σε ανδρεία* ». Τότε ο νεαρός όρμησε στον αγώνα παρά τη διαταγή του υπάτου, έχοντας εμπιστοσύνη της δυνάμεις του και παρασυρμένος από την επιθυμία να πολεμήσει. Και καθώς ήταν δυνατότερος από τον εχθρό του, τον διαπέρασε με το δόρυ του και τον γύμνωσε από τα όπλα του. Αμέσως οι εχθροί ζήτησαν την σωτηρία στη φυγή. Όταν όμως ο ύπατος γύρισε στο στρατόπεδο, τιμώρησε με θάνατο τον νεαρό που χάρη σε αυτόν οι εχθροί είχαν τραπεί σε φυγή.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

nobili genere : (παραθετικά επιθέτου) => nobiliore genere- nobilissimo genere

natus : μετοχή παρακειμένου του nascor - natus sum (μετοχή μελλ. nasciturus) - nasci = γεννιέμαι

prae-fuit < praesum - praefui - praeesse { prae + sum} : προΐσταμαι

castris : castra - orum (πληθ) = το στρατόπεδο

abiret : γ' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού του ρ. abeo – abiii - abitur - abire {ab + eo} = απέρχομαι

abstinerent : γ' ενικό υποτακτικής παρατατικού ενεργητικής φωνής του ρ. abstineo - abstinui - abstentum - abstinere 2 (abs + teneo) = απέχω

congre-diamur : α' πληθυντικό υποτακτικής ενεργητικού ενεστώτα του ρ. congre-dior - congressus sum - congressum - congre-di (αποθ. 3) = συγκρούομαι, μονομαχώ .

cernatur : γ' ενικό υποτακτικής του ρ. cerno - crevi - cretum - cernere: 3 (στη μέση φωνή : cernor - conspectus sum - cerni 3) = κρίνω

confisus < confido - confisus sum - conifidere (ημιαποθετικό της 3) = έχω εμπιστοσύνη

pugnandi : γενική γερονδίου του ρ. pugno = μάχομαι

revertisset < revento - reverti (reversus sum) - reverti 3 = επιστρέφω

adulescens	adulescentes	vis	sua	vires	suae
adulescentis	adulescentium		(suae)	virium	suarum
adulescenti	adulescentibus		(suae)	viribus	suis
adulescantem	adulescentes	vim	suam	vires	suas
adulescens	adulescentes	-		vires	
adulescente (ί)	adulescentibus	νί	sua	viribus	suis

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

praefuit : praeest - praeerat - praeerit - praefuit - praefuerat - praefuerit
 abiret : abeat - abiret - abiturus sit - abierit - abisset congradiamur : congradiamur -
 congredieremur -congressuri simus - congressi simus - congressi essemus
 cernatur : cernatur - cerneretur - conspectum sit - conspectum

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

genere: αφαιρετική της καταγωγής.

bello: αφαιρετική του χρόνου.

exercitui: αντικείμενο στο praefuit .

ut omnes ... abstinerent : δευτερεύουσα βουλητική πρόταση αντικείμενο στο edixit, εισάγεται με τον ut (καταφατική) και υποτακτική γιατί η βούληση στα λατινικά είναι υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (edixit) και εκφράζει το σύγχρονο .

cum ... abiret : δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό cum + υποτακτική παρατατικού.

praelio : δοτική αντικείμενο στο lacessitus est.

ut singularis proelii .. cernatur : δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση εισάγεται με τον τελικό ut (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική γιατί ο σκοπός είναι υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (cernatur) εκφράζει το σύγχρονο.

quanto miles ... antecellat : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής άγνοιας ως υποκείμενο στο απρόσωπο cernatur, εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quanto και εκφέρεται με υποτακτική γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (cernatur) εκφράζει το σύγχρονο.

viribus : αφαιρετική του μέσου.

pugnandi : γενική γερονδίου.

iniussu: αφαιρετική εσωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

in certamen : εμπρόθετος του σκοπού.

hoste: αφαιρετική συγκριτική, β' όρος σύγκρισης.

hasta: αφαιρετική οργάνου.

morte : αφαιρετική της ποινής.

Τροπή πλάγιου πλάγιου σε ευθύ

Edixit ut omnes pugna abstinerent : Abstinete omnes pugna !

Τροπή ευθέος λόγου σε πλάγιο

Hostes admonuit adolescentem ut congredierentur ut singularis proelii eventu cerneretur quanto miles Latinus Romano virtute antecelleret.

ΚΕΙΜΕΝΟ 32

Γεμάτα είναι όλα τα βιβλία, γεμάτοι οι λόγοι των σοφών, γεμάτη είναι η αρχαιότητα από πρότυπα υποδειγματικής συμπεριφοράς : όλα αυτά θα έμεναν στην αφάνεια αν δεν τα συνόδευε το φως των Γραμμάτων. Πόσο πολλές εικόνες γενναιοτάτων ανδρών μας άφησαν κληρονομιά οι Έλληνες και οι Ρωμαίοι συγγραφείς, όχι μόνο για να τις ατενίζουμε, αλλά για να τις μιμούμαστε ! Αυτές τις εικόνες εγώ όντας λάτρης της καλής διοικήσεως και διαχειρίσεως της πολιτείας μας, τις έβαζα πάντα μπροστά μου ως πρότυπο. Διέπλαθα την ψυχή μου και το νου μου με το να λατρεύω και να αναλογίζομαι τους έξοχους άντρες. Γιατί έτσι μπόρεσα να ριχτώ για τη σωτηρία σας σε τόσους πολλούς και τόσο μεγάλους κινδύνους, με το να επιδιώκω δηλ. μόνο τον έπαινο και την τιμή και να μην υπολογίζω όλα τα βάσανα του σώματος και όλους τους θανάσιμους κινδύνους.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

sapientem < sapiens = σοφός, προέρχεται από την μετοχή ενεστώτα του ρ. sapio (στην αφαιρετική ενικού έχει τόπο sapiente (-i) ανάλογα με την χρήση του ως ουσιαστικό ή ως επίθετο).

vetustas - vetustatis (θ) = αρχαιότητα (δεν παρουσιάζει συνήθως πληθυντικό)

iacerent < iaceo - iacui - iacitum - iacere 2 = κείμεαι **ΠΡΟΣΟΧΗ στο iacio - ieci - iactum - iacere** 3 = ρίχνω

tenebris < tenebrae - arum = το σκοτάδι (μόνο στον πληθυντικό)

lumen -luminis (ουδ) = το φως

litterae - arum (στον πληθυντικό) = η λογοτεχνία

multas (παραθετικά επιθέτου): plures - plurimas

intuendum : αιτιατική γερονδίου> του ρ. intueor - intuitus sum - intueri (αποθ. 2) = βλέπω

bene (παραθετικά επιρρήματος) => melius - optime

obicere < obicio - obieci - obiectum - obicere 3 = ρίχνω

salute < salus - salutis (δεν έχει πληθυντικό) = η σωτηρία

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

iacerent : iaceant - iacerent - iacitura sint - iacuerint - iacuissent accederet : accedat - accederet ~ accessurus sit - accesserit - accessisset obicere: obicere - obiecturum esse - obiecisse

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

exemplorum : γενική αντικειμενική στο plena

nisi litterarum ... accederet : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση με απόδοση το iacerent. Ο υποθετικός λόγος είναι το β είδος, μη πραγματικό

ad intuendum - ad imitandum : εμπρόθετες αιτιατικές του γερονδίου που εκφράζουν σκοπό

gerendi - administrandi = γενικές γερονδίου αντικειμενικές στο cupidus

cupidus : επιρρηματικό κατηγορούμενο που ισοδυναμεί με αιτιολογική πρόταση

colendo - cogitando : αφαιρετικές γερονδίου του τρόπου

expetendo - ducendo : αφαιρετικές γερονδίου του τρόπου

parvi : γενική της αξίας

mortis : γενική επεξηγηματική στο pericula

Γερονδιακές έλξεις

gerendi rem publica => gerendae rei publicae

colendo et cogitando hornines excellentes=> colendis et cogitandis hominibus excellentibus

Οι Ρωμαίοι συνήθιζαν να δηγούνται τα επικά τους κατορθώματα εναντίον εχθρικών λαών με υπερμεγέθεις κίονες στην κορυφή των οποίων δέσποζε το άγαλμα του νικητή Αυτοκράτορα. Στους κίονες αυτούς ο καλλιτέχνης παρουσίαζε μια ανάγλυφη εξιστόρηση των μαχών που έδωσε ο αυτοκράτορας, ξεκινώντας από τη βάση του κίονα και ολοκληρώνοντας στην κορυφή. Ας σημειωθεί επίσης ότι οι κίονες, σαν αυτό που βλέπετε στη φωτογραφία, ήταν κούφιοι στο εσωτερικό τους όπου και υπήρχε σκάλα για να φτάσει κανείς στην μικρή εξέδρα. Ο συγκεκριμένος κίονας είναι του αυτοκράτορα Τραϊανού και δεσπόζει στην παλιά αγορά της Ρώμης.

ΚΕΙΜΕΝΟ 34

Όταν ο Αφρικανός βρισκόταν στο Λίτερνο, πολλοί αρχηγοί ληστών έτυχε να έρθουν, για να τον χαιρετίσουν επίσημα. Τότε ο Σκιπίωνας, επειδή νόμιζε ότι ήλθαν για να συλλάβουν τον ίδιο, εγκατέστησε φρουρά από δούλους στο σπίτι του. Όταν παρατήρησαν αυτό οι ληστές, αφού άφησαν κάτω τα όπλα τους, πλησίασαν την πόρτα και με δυνατή φωνή ανήγγειλαν στον Σκιπίωνα (να το ακούς και να μην το πιστεύεις !) πως είχαν έλθει για να θαυμάσουν την παλικαριά του. Όταν οι δούλοι μετέφεραν αυτά τα λόγια στον Σκιπίωνα, αυτούς διέταξε να ανοίξουν τις πόρτες και να τους βάλουν μέσα. Οι ληστές προσκύνησαν τις παραστάδες της πόρτας σαν ιερό ναό και φίλησαν με λαχτάρα το δεξί χέρι του Σκιπίωνα. Αφού άφησαν μπροστά στην είσοδο δώρα (σαν κι αυτά) που οι άνθρωποι συνήθως προσφέρουν στους θεούς, γύρισαν στα λημέρια τους.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

existimasset = existimavisset < existimo 1 = θεωρώ

domestici - orum = οι οικιακοί δούλοι (μόνο στον πληθυντικό)

abiectis : μετοχή παρακειμένου του ρ. abicio - abieci - abiectum - abicere 3 = καταθέτω, αφήνω

incredibilis - is - e = απίστευτος (δεν έχει παραθετικά)

admiratum : σουπίνο του ρ. admiror - admiratus sum - admirari (αποθ. 3) = θαυμάζω

rettulerunt < refero - rettuli - relatum - referre 3 = αναφέρω

intromitti : απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του ρ. intromitto - intromisi
intromissum - intromittere 3 = εισάγω, δέχομαι

sanctum (παραθετικά επιθέτου) => sanctius - sanctissimum

dextram < dexter - dextra - dextrum (παραθετικά επιθέτου) => dexterior - dexterius - dextimus - α - um = δεξιός (εδώ το επίθετο έχει ουσιαστικοποιηθεί)

immortalis - is - e = ο αθάνατος (δεν έχει παραθετικά)

reverterunt < revertor - reverti (reversus sum) ~ reverti (αποθ. 3) = επιστρέφω

Χρονικές αντικαταστάσεις

referunt - referebant - referent - rettulerunt - rettulerant – rettulerint
 reserari - reseratum iri - reseratas esse - reseratas fore
 intromitti - intromissum iri - intromissos esse - intromissos fore
 solent - solebant - solebunt - soliti sunt - soliti erant - soliti erunt
 revertuntur - revertebantur - revertentur - reverterunt (reversi sunt) - reverterant
 (reversi erant) - reverterint (reversi erunt)

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Cum Africanus ... esset : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον ιστορικό διηγηματικό cum, γιατί εκφράζει μια βαθύτερη σχέση αιτίου - αποτελέσματος και υποτακτική παρατατικού και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

praedonum : γενική αντικειμενική στο duces .

salutatam : αιτιατική σουπίνου που εκφράζει το σκοπό .

domesticorum : γενική διαιρετική.

cum se ipsum ... existimasset : δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση που εισάγεται με τον cum αιτιολογικό + υποτακτική, γιατί εκφράζει αιτιολογία ως αποτέλεσμα εσωτερικής λογικής διεργασίας, συγκεκριμένα υποτακτική υπερσυντελικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*conlocavit*) και εκφράζει το προτερόχρονο.

quod ut praedones ... animadverterunt : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον ut + οριστική παρακειμένου, γιατί εκφράζει προτερόχρονο.

abiectis : αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή με υποκείμενο το annis.

voce : αφαιρετική τρόπου.

auditu : σουπίνο αφαιρετική της αναφοράς (το *incredible* είναι κατηγορούμενο στο εννοούμενο hoc, το *incredible auditu* είναι προεξαγγελτική παράθεση).

haec postquam ... rettulerunt : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον postquam + οριστική παρακειμένου, γιατί εκφράζει προτερόχρονο.

tamquam sanctum templum : βραχυλογική παραβολική υποθετική φράση που αναλύεται σε παραβολική υποθετική πρόταση tamquam sanctum templum esset.

cum praedones ... posuissent : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον ιστορικό διηγηματικό cum + υποτακτική υπερσυντελικού και δηλώνει το προτερόχρονο.

Τροπή μετοχής σε δευτερεύουσα χρονική πρόταση

abiectis armis : Cum praedones arma abiecissent .

Τροπή σουπίνου στους υπόλοιπους τρόπους του σκοπού (με γερονδιακή έλξη)

salutatam : i) venerunt salutandi

causa eum

venerunt salutandi causa eius

ii) venerunt ad salutandum eum

venerunt ad salutandum eum

iii) venerunt **ut salutarent eum**

iv) venerunt **qui salutarent eum**

ΚΕΙΜΕΝΟ 36

Ο Μάνιος Κούριος Δεντάτος ήταν πάρα πολύ ολιγαρκής, για να μπορεί να περιφρονεί καλύτερα τα πλούτη. Μία μέρα ήλθαν σε αυτόν απεσταλμένοι των Σαμνιτών. Αυτός παρουσιάστηκε για να τον δουν να κάθεται δίπλα στη φωτιά σε ένα σκαμνί και να τρώει από ένα ξύλινο πιάτο. Περιφρόνησε τα πλούτη των Σαμνιτών και οι Σαμνίτες θαύμασαν τη φτώχεια του. Όταν δηλ. του έφεραν μεγάλο βάρος χρυσού σταλμένο από το δημόσιο ταμείο για να το χρησιμοποιήσει, χαλάρωσε με γέλιο το πρόσωπό του και απάντησε αμέσως : « Απεσταλμένοι αυτής της μάταιης για να μην πω ανόητης πρεσβείας, πείτε στους Σαμνίτες πως ο Μάνιος Κούριος προτιμά να εξουσιάζει τους πλούσιους παρά να γίνει πλούσιος ο ίδιος ▪ και θυμηθείτε πως εμένα ούτε στη μάχη μπορούν να με νικήσουν ούτε με χρήματα να με διαφθείρουν».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

frugalitas – frugalitatis (θηλ. γ') : ολιγάρκεια (δεν έχει πληθυντικό).

pondus	pondera	vultus	vultus
ponderis	ponderum	vultus	vultuum
ponderi	ponderibus	vultui	vultibus
pondus	pondera	vultum	vultus
pondus	pondera	vultus	vultus
pondere	ponderibus	vultu	vultibus

utebatur : utor - usus sum - uti (αποθ. 3) = μεταχειρίζομαι.

facilius (επιρ) (παραθετικά επιρρήματος) => facile - facilius – facillime.

lígneus -a -um = ο ξύλινος (δεν έχει πληθυντικό).

Samnites στη γενική Samnitium.

mirati sunt : miror - miratus sum - mirari (αποθ. 1) = θαυμάζω, απορώ.

attulissent : affero - attuli - allatum - afferre = προσφέρω.

supervacaneus -a-um = μάταιος (δεν έχει παραθετικά).

mementote : β' πληθυντικό προστακτικής του ελλειπτικού ρήματος : meminisse.

Χρονικές αντικαταστάσεις

utitur - utebatur - utetur - usus est - usus erat - usus erit
 afferant - afferrent - allaturi sint - attulerint - attulissent
 malle - maluisse
 fieri - facta esse - facta fore
 vinci - victum iri - victum esse - victum fore

Συντακτικό

frugalitate : αφαιρετική αντικείμενο στο utebatur.

quo facilius divitias contemnere posset : δευτερεύουσα τελική πρόταση, εισάγεται με τον σύνδεσμο quo, γιατί υπάρχει στην τελική πρόταση συγκριτικός βαθμός, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί ο σκοπός θεωρείται υποκειμενική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (utebatur) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

assidentem - cenantem : κατηγορηματικές μετοχές, αν εξαρτηθούν από το spectandum .

spectandum : γερουνδιακό του σκοπού.

visu : αφαιρετική του τρόπου.

cum ad eum ... attulissent : δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό cum + υποτακτική υπερσυντελικού, γιατί εκφράζει μια βαθύτερη σχέση αιτίου - αιτιατού με την κύρια πρόταση, υποτακτική υπερσυντελικού γιατί εκφράζει το προτερόχρονο.

auri : γενική διαιρετική ή του περιεχομένου.

malle : ειδικό απαρέμφατο αντικείμενο του narrate

quam fieri : β' όρος σύγκρισης

locupletem : κατηγορούμενο στο ipsum.

legationis : γενική αντικειμενική.

ne dicam (esse ministros ineptae legationis) : δευτερεύουσα τελική παρενθετική πρόταση εισάγεται με το ne γιατί είναι αποφαιτική, εκφέρεται με υποτακτική γιατί ο σκοπός θεωρείται υποκειμενική κατάσταση, και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (narrate) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν.

vinci - corrumpti : τελικά απαρέμφατα υποκείμενα του απρόσωπου posse .

pecunia - acie : αφαιρετική του μέσου.

Τροπή χρονικής πρότασης σε μετοχή

Cum ad eum magnum pondus auri publice missum attulissent : allato ad eum magno pondere auri publice misso.

ΚΕΙΜΕΝΟ 37

Τα πράγματα έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο ώστε αν κάποιος θεός ή κάποιο τυχαίο περιστατικό δεν βοηθήσει, να μην μπορούμε να σωθούμε. Εγώ βέβαια μόλις ήρθα στη Ρώμη, δεν έπαψα και να πιστεύω και να λέω και να κάνω όλα όσα αφορούσαν την ομόνοια: όμως τόσο μεγάλη μανία τους είχε πιάσει όλους, ώστε να επιθυμούν τον πόλεμο, μολονότι εγώ φώναζα ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη δυστυχία από τον εμφύλιο πόλεμο. Στους εμφύλιους πολέμους όλα είναι αξιοθρήνητα, αλλά τίποτα δεν είναι πιο αξιοθρήνητο από την ίδια τη νίκη :αυτή κάνει τους νικητές αγριότερους και πιο αχαλίνωτους ώστε ακόμη και αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους να εξαναγκάζονται από τα πράγματα να γίνουν. Πράγματι η έκβαση των εμφύλιων πολέμων είναι πάντα τέτοια, ώστε να γίνονται όχι μόνο όσα θέλει ο νικητής, αλλά ακόμη να κάνει ο νικητής το χατίρι εκείνων με τη βοήθεια των οποίων κερδήθηκε η νίκη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

Χαλκογραφία του περασμένου αιώνα που αναπαριστά τη δολοφονία του Καίσαρα, το 44 π. Χ στη Σύγκλητο. Η δολοφονία επέτεινε την εμφύλια διαμάχη των αντιπάλων στρατηγών και οδήγησε στη οριστική κατάργηση της *res publica*.

deducta est : deduco - deduxi - deductum - deducere 3 = οδηγώ

subvenerit : subvenio - subveni - subven~ - subvenire 4 = βοηθώ

nequeam : nequeo [ne + queo]= ου δύναμαι

concordia -ae [cum + cor - cordis] = η ομόνοια (δεν έχει πληθυντικό)

cuperent : cupio - cupivi - cupitum - cupere 3 = επιθυμώ

cogantur : cogo - coegi - coactum -eogere [cum + ago] = εξαναγκάζω

aliqui	casus	aliqui	casus	talis	tales
alicuius	casus	aliquorum	casuum	talis	talium
alicui	casu	aliquibus	casibus	tali	talibus
aliquem	casum	aliquos	casus	talē	tales
	casus		casus	talis	tales
aliquo	casu	aliquibus	casibus	tali	talibus

Χρονικές αντικαταστάσεις

deducitur - deducebatur - deducetur - deducta est - deducta erat - deducta erit
 pertineant - pertinerent - pertentura sint - pertinuerint - pertinuisent
 reddit - reddebat - reddet - reddidit - reddiderat - reddiderit
 cogantur - cogarentur - coacti sint - coacti essent
 velit - vellet - voluerit - voluisset
 pariat - pareret - parita sit - parita esset

Συντακτικό

ut salvi esse nequeamus : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με τον ut ως καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική γιατί το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*deducta est*) και δηλώνει το παρόν.

nisi qui deus ... subvenerit : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε εξαρτημένο λόγο, αναλύεται σε απλή υποθετική πρόταση του α' είδους (ανοικτή υπόθεση) : nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit (οριστική) salvi esse nequimus .

sentire - dicere - facere : τελικά απαρέμφατο αντικείμενα στο non destiti.

ad concordiam : εμπρόθετος σκοπού .

quae ... pertinerent : δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση, εκφέρεται με δυνητική υποτακτική .

ut veni ad urbem : δευτερεύουσα χρονική πρόταση, εκφράζει το προτερόχρονο.

ut omnes pugnare cuperent : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με τον ut ως καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική γιατί το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*invaserat*) και δηλώνει το παρόν.

etsi ego ...clamabam : δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση.

bello : αφαιρετική συγκριτική, β' όρος σύγκρισης.

ferociores - impotentiores : κατηγορούμενα στο victores.

ut necessitate cogantur : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με τον ut ως καταφατική και εκφέρεται με υποτακτική γιατί το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (*reddit*) και δηλώνει το παρόν.

necessitate: αφαιρετική εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

etiamsi natura ... nonsint : δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση.

quae velit victor - quorum auxilio ... parita sit : δυο δευτερεύουσες αναφορικές προσδιοριστικές προτάσεις που εκφέρονται με υποτακτική λόγω έλξης από προηγούμενη υποτακτική

ΚΕΙΜΕΝΟ 38

Ενώ η Καικιλία, η σύζυγος του Μετέλλου, επεδίωκε σύμφωνα με το αρχαίο έθιμο την εμφάνιση γαμήλιου οιωνού για την κόρη της αδελφής της, δημιούργησε η ίδια οιωνό. Μια νύχτα δηλαδή καθόταν σε ένα ιερό με την κόρη της αδελφής της και περίμενε μέχρι να ακουστεί κάποια φωνή που να ανταποκρινόταν στο σκοπό τους. Κάποτε πια η κοπέλα κουρασμένη από την πολλή ορθοστασία, ζήτησε από τη θεία της να της παραχωρήσει για λίγο τη θέση της. Τότε η Καικιλία είπε : « Ευχαρίστως σου παραχωρώ τη θέση μου.» Λίγο καιρό αργότερα τα ίδια τα πράγματα επαλήθευσαν τα λόγια αυτά. Πέθανε δηλαδή η Καικιλία, την οποία όσο ζούσε ο Μέτελλος την αγαπούσε πολύ. Έπειτα ο Μέτελλος παντρεύτηκε την κοπέλα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

priscus -a um : ο αρχαίος (δεν έχει παραθετικά).

nuptialis -is -e : γαμήλιος (δεν έχει παραθετικά)

congruens : μετοχή ενεστώτα του ρ. congruo - congrui - congrutum □ congruere 3 : συμφωνώ

standi : γενική γερουνδίου του ρ. sto - steti - statum - stare 1: στέκομαι 1

libenter : (επιρ., (παραθετικά επιρρηματος } => libenter - libentissime

mortua est : morior - mortuus sum (moriturus) - mori (αποθ. 3) = πεθαίνω

omen	nuptiale	omina	nuptialia	sedes	sedes
ominis	nuptiale	ominum	nuptialium	sedis	sedum
omini	nuptiali	ominibus	nuptialibus	sedi	sedibus
omen	nuptiale	omina	nuptialia	sedem	sedes
omen	nuptiale	omina	nuptialia	sedes	sedes
omine	nuptiali	ominibus	nuptialibus	sede	sedibus

Χρονικές αντικαταστάσεις

audiatur - **audiretur** - audita sit - audita esset

morritur - moriebatur - morietur - **mortua est** - mortua erat - mortua erit

Σκηνή από τελετή γάμου. Στην τοιχογραφία απεικονίζεται η οικογένεια Αλντομπραντίνι (Ρώμη, Βατικανό).

Συντακτικό

dum more prisco . . . sororis : δευτερεύουσα χρονική πρόταση , εισάγεται με τον dum που εκφράζει πράξη συνεχιζόμενη κατά τη διάρκεια της οποίας συνέβη το νόημα της κύριας πρότασης (σύγχρονο).

more: αφαιρετική του τρόπου

filiae : δοτική προσωπική χαριστική.

nocte : αφαιρετική του χρόνου.

dum aliqua vox . . . audiretur: δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον dum που εκφράζει πράξη υστερόχρονη και εκφέρεται με υποτακτική γιατί δηλώνει το προσδοκώμενο, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (expectabat) και εκφράζει το υστερόχρονο.

mora : αφαιρετική του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

fessa : επιρρηματικό κατηγορούμενο που ισοδυναμεί με αιτιολογική μετοχή.

standi : γενική γερονδίου κτητική.

ut sibi paulisper: δευτερεύουσα βουλητική πρόταση που εισάγεται με τον ut γιατί είναι καταφατική, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί η βούληση είναι υποκειμενική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (rogavit), και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

tibi : δοτική προσωπική χαριστική.

dum vixit : δευτερεύουσα χρονική πρόταση που εισάγεται με τον dum που εκφράζει πράξη παράλληλη (σύγχρονο).

ΚΕΙΜΕΝΟ 40

Αφού κατέλαβε τη Ρώμη ο Σύλλας συγκάλεσε ένοπλος τη Σύγκλητο, για να κηρύξει όσο πιο γρήγορα γινόταν το Γάιο Μάριο εχθρό του κράτους. Στη θέλησή του κανείς δεν τολμούσε να πάει αντίθετα. Μόνος ο Κόιντος Μούκιος Σκαιόλας, ο οιωνοσκόπος, όταν του ζητήθηκε η γνώμη του για αυτό, αρνήθηκε να ψηφίσει. Κι επιπλέον, όταν ο Σύλλας τον πίεζε και τον απειλούσε, αυτός του απάντησε : « Ακόμα και αν μου δείξεις τα στρατεύματα με τα οποία έχεις περικυκλώσει το Βουλευτήριο, ακόμα και αν με απειλήσεις με θάνατο, εγώ δεν πρόκειται ποτέ να κηρύξω το Μάριο εχθρό του κράτους. Αν και είμαι γέρος και αδύναμος στο σώμα, εντούτοις πάντα θα θυμάμαι ότι ο Μάριος έσωσε την Ιταλία και τη Ρώμη.»

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

coegerat : cogo - coegi - coactum - cogere [cum + ago] = συγκαλώ

celerrime : υπερθετικός του celer - celeris - celere γ' (παραθετικά: celerius - celerrime)

audebat : audeo - ausus sum - audere ημιαποθ. 2 = τολμώ

minitans : μετοχή Ενεστώτα του αποθετικού ρήματος minitor - minitatus sum - minitari 1 = απειλώ.

instaret : insto - institi - - instare = ασκώ πίεση

curia - ae = η φρατρία, η Σύγκλητος (δεν έχει πληθυντικό)

senex	senes	voluntas	voluntates
senis	senum	voluntatis	voluntatum
seni	senibus	voluntati	voluntatibus
senem	senes	voluntatem	voluntates
senex	senes	voluntas	voluntates
sene	senibus	voluntate	voluntatibus

meminero : οριστική συντελεσμένου μέλλοντα που ισοδυναμεί με απλό μέλλοντα του ρ. meminī. Το ρήμα αυτό δανείζεται τους υπόλοιπους χρόνους (παρακείμενο, υπερσυντέλικο, συντελεσμένο μέλλοντα) από το αποθετικό recordor - recordatus sum - recordari 1 .

Χρονικές αντικαταστάσεις

cogit - cogebat - coget - coegit - **coegerat** - coegerit
 audet - **audebat** - audebit - ausus est - ausus erat - ausus erit
 non vult - nolebat - nolet - **noluit** - noluerat - noluerit
 memini - memineram - **meminero** - recordatus sum - recordatus eram - recordatus ero

Συντακτικό

occupata urbe : αφαιρετική απόλυτη χρονική μετοχή (occupata) με υποκείμενο το urbe.

ut Marius ••• iudicaretur : δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση εισάγεται με τον τελικό ut (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική γιατί ο σκοπός είναι υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (coegerat) εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

hostis : κατηγορούμενο από το iudicaretur .

voluntati : δοτική αντικειμενική στο obviam ή αντικείμενο στην έκφραση obviam ire

solus : κατηγορηματικός προσδιορισμός.

interrogatus : χρονική συνημμένη μετοχή.

cum Sulla ... instaret : δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση εισάγεται με τον ιστορικό - διηγηματικό cum, διότι εκφράζει σχέση αιτίου και αιτιατού και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

Licet t u •• ostendas / Licet tu mortem miniteris : δευτερεύουσες επιρρηματικές παραχωρητικές προτάσεις εισάγονται με τον licet και εκφέρονται με υποτακτική γιατί εκφράζουν υποθετική κατάσταση και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου (iudicabo), εκφράζουν το σύγχρονο.

etsi senex •• sum : δευτερεύουσα επιρρηματική εναντιωματική πρόταση, εισάγεται με τον σύνδεσμο etsi και εκφέρεται με οριστική γιατί εκφράζει πραγματική κατάσταση.

corpore : αφαιρετική της ιδιότητας

Μετατροπή στους υπόλοιπους τρόπους εκφοράς σκοπού

1. Ut Marius iudicaretur.

2. Qui Marius iudicaretur.

3. iudicatum Marium hostem.

4. iudicandi causa Marium hostem.

iudicandi causa Marii hostis (υποχρεωτική γερονδιακή έλξη).

5. ad iudicandum Marium hostem.

ad iudicandum Marium hostem (υποχρεωτική γερονδιακή έλξη).

ΚΕΙΜΕΝΟ 41

Ο Κούριος και ο Φαβρίκιος που έζησαν στα πολύ παλιά τα χρόνια, κι οι Οράτιοι, πολύ παλιότεροί τους, μιλούσαν με τους συγχρόνους τους καθαρά και με διαύγεια. Δεν χρησιμοποιούσαν τη γλώσσα των Σικανών και των Πελασγών, που λένε πως ήταν οι πρώτοι κάτοικοι της Ιταλίας, αλλά τη γλώσσα της εποχής τους. Εσύ όμως χρησιμοποιείς γλώσσα που έχει πέσει σε αχρηστία εδώ και πολλά χρόνια, σαν να μιλούσες τώρα με τη μάνα του Ευάνδρου, επειδή δεν θέλεις να ξέρει και να καταλαβαίνει κανένας τι λες. Ανόητε άνθρωπε, γιατί δε σωπαίνεις για να πετύχεις αυτό που θες; Λες όμως πως σου αρέσουν τα παλιά τα χρόνια γιατί είναι τιμημένα και καλά και σεμνά. Έτσι λοιπόν να ζεις, όπως οι παλιοί, αλλά έτσι να μιλάς όπως οι σύγχρονοί μας. Και να 'χεις πάντα στη μνήμη σου και στην καρδιά σου αυτό που έγραψε ο Γάιος Ιούλιος Καίσαρας : « Σαν το σκόπελο απόφευγε τη λέξη την ασυνήθιστη και στην πρωτάκουστη».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

plane (επιρ) : με ενάργεια, απλά (παραθετικά επιρρήματος: planius - planissime)

dilucide (επιρ) : λαμπρά, φωτεινά (παραθετικά επιρρήματος: dilucidus - dilucidissime).

locuti sunt : loquor - locutus sum - loqui (αποθ. 3) = μιλώ.

primi : παραθετικά επιθέτου => (prae) - priores - primi

aetas	sua	aetates	suae
aetatis	suae	aetatum (-ium)	suarum
aetati	suae	aetatibus	suis
aetatem	suam	aetates	suas
aetas		aetates	
aetate	sua	aetatibus	suis

utebantur : utor - usus sum - uti (αποθ. 3) : χρησιμοποιώ.

sermone : αφαιρετική ενικού του sermo - sermonis : λόγος

loquere : β ενικό πρόσωπο προστακτική ς ενεστώτα του αποθετικού loquor.

insolens - entis παραθετικά επιθέτου => insolentior – insolentius.

inauditus - a-um : παραθετικά επιθέτου => inauditior

Χρονικές αντικαταστάσεις

loquuntur -loquebantur -loquentur - locuti sunt - locuti erant -locuti erunt
utuntur - **utebantur** - utentur - usi sunt -usi erant - usi erunt

consequaris - consequeris - consecuturus sis - consecutus sis - consecutus esses
fugias - fugeres - fugiturus sis - fugeris - fugisses

Συντακτικό

virī : παράθεση στα Curius – Fabricius.

his : β' όρος σύγκρισης από το antiquiores.

cum suis : εμπρόθετος της κοινωνίας.

verbis: αντικείμενο στο utebantur.

qui primi •• dicuntur : δευτερεύουσα επιρρηματική αναφορική προσδιοριστική πρόταση.

primi : επιρρηματικό κατηγορούμενο της σειράς

quasi cum matre ••• loguaris : δευτερεύουσα υποθετική παραβολική πρόταση που εκφράζει σύγκριση ομοιότητας, εισάγεται με το σύνδεσμο quasi, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί δηλώνει υποθετική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (uteris) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν.

annis : αφαιρετική του χρόνου.

quod tu ... vis : δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, εισάγεται με τον quod και εκφέρεται με οριστική γιατί εκφράζει πραγματική αιτιολογία.

quae tu dicas : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας που λειτουργεί ως αντικείμενο στα scire/intellegere, εκφέρεται με υποτακτική γιατί είναι στον πλάγιο λόγο, με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (scire) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν.

ut consequaris : δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση εισάγεται με τον τελικό ut (καταφατική) και εκφέρεται με υποτακτική γιατί ο σκοπός είναι υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (taces) εκφράζει το σύγχρονο στο παρόν.

ut virī antiqui (vixerunt) : δευτερεύουσα απλή παραβολική πρόταση, εκφράζει τρόπο, εισάγεται με τον ut, εκφέρεται με οριστική γιατί η σύγκριση είναι πραγματική.

ut viri aetatis nostrae (loquuntur) : δευτερεύουσα απλή παραβολική πρόταση, εκφράζει τρόπο, εισάγεται με τον ut, εκφέρεται με οριστική γιατί η σύγκριση είναι πραγματική.

tamquam scopolum : βραχυλογική υποθετική παραβολική φράση που αναλύεται σε υποθετική παραβολική πρόταση: **tamquam scopolus sit**.

ΚΕΙΜΕΝΟ 42

Υπάρχουν μερικοί σε αυτή τη Σύγκλητο, που είτε δεν βλέπουν την απειλή που πλησιάζει, είτε κάνουν πως δεν βλέπουν αυτά που βλέπουν. Αυτοί εξέθρεψαν τις ελπίδες του Κατιλίνα με τις επιεικείς τους αποφάσεις κι ενίσχυσαν τη συνωμοσία που γεννιόταν με το να μην πιστεύουν στην ύπαρξή της. Το κύρος αυτών ακολουθώντας πολλοί άλλοι, όχι μόνο αχρείοι αλλά και άπειροι, αν τον είχα τιμωρήσει θα έλεγαν πως ενήργησα σκληρά και τυραννικά. Τώρα όμως καταλαβαίνω πως αν αυτός φτάσει στο στρατόπεδο του Μανλίου, όπου κατευθύνεται, δεν θα υπάρξει κανείς τόσο ανόητος, που να μην βλέπει πως έγινε συνωμοσία, και κανείς τόσο αχρείος που να μην το ομολογήσει.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

nonnulli : ονομαστική πληθυντικού της αόριστης επιθετικής αντωνυμίας nonnullus - a -um = κάποιος (εδώ είναι ουσιαστικοποιημένη).

ordo - ordinis (αρσ. γ) = τάξη, Σύγκλητος

imminent : imminedo - - imminere 2 = επικρέμαμαι

mollic – is - e (επιθ) : ευνοϊκός (παραθετικά επιθέτου: mollior - mollissimus).

aluerunt: alo- alui - altum - alere: τρέφω.

nascentem : μετοχή ενεστώτα του ρ. nascor - natus sum - nasci αποθ. 3 = γεννιέμαι

animadverto aliquem : κατηγορώ κάποιον.

pervenerit : υποτακτική παρακειμένου του pervenio 4.

fateatur : fateor - fassus sum - fateri (αποθ. 3) = ομολογώ.

Χρονικές αντικαταστάσεις

fieri - factum iri - **factum esse** - factum fore.

fateatur - fateretur - fassurus sit - fassus sit - fassus esset

Συντακτικό

qui aut ea non videant - qui aut dissimulent : δευτερεύουσες επιρρηματικές συμπερασματικές αναφορικές προτάσεις που εισάγονται με την αντωνυμία qui, εκφέρονται με υποτακτική γιατί το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενικό, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου (sunt) και εκφράζουν το σύγχρονο στο παρόν

sententiis : αφαιρετική μέσου

nascentem : επιθετική αναφορική μετοχή στο coniurationem.

ηση **credendo**: αφαιρετική γερονδίου που δηλώνει τρόπο

factum esse : ειδικό απαρέμφατο, αντικείμενο του dicerent.

si ego iñ hunc animadvertissem : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση με απόδοση την dicerent, είναι το β' είδος υποθετικών λόγων (μη πραγματικό). Η υπόθεση εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

si iste pervenerit: δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε εξαρτημένο λόγο, η απόδοση είναι η : **neminem tam stultum fore**. Ο εξαρτημένος υποθετικός είναι του α' είδους και η ανάλυσή του σε απλό υποθετικό έχει ως εξής: **si iste pervenerit** (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα) - **nemo tam stultus erit** (α' είδος).

qui non videat coniurationem esse factam / qui non fateatur: δευτερεύουσες επιρρηματικές συμπερασματικές αναφορικές προτάσεις, που εισάγονται με αναφορική αντωνυμία, εκφέρονται με υποτακτική γιατί το συμπέρασμα θεωρείται υποκειμενικό, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα γιατί εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου (intellego) και εκφράζουν το σύγχρονο στο παρόν.

Ο ρωμαϊκός ναός, ιδιαίτερα της κλασικής εποχής, είναι σαφώς επηρεασμένος από τα ελληνικά πρότυπα. Παρουσιάζει όμως και αρκετές διαφορές, όπως η χρήση του, καθώς συχνά στα σκαλιά του οι ρωμαίοι πολιτικοί εκφωνούσαν ρητορικούς λόγους. Ο συγκεκριμένος καλοδιατηρημένος ρωμαϊκός ναός (1ος αιων. π.Χ) βρίσκεται στη Γαλλία, στην πόλη Νίμ και αποκαλείται *Maison Carree*.

ΚΕΙΜΕΝΟ 43

Μήπως έχω έρθει σε εχθρό και είμαι αιχμάλωτη στο στρατόπεδό σου; Σε τέτοιο σημείο με κατάντησε η μακροζωία και τα δυστυχισμένα γερατειά μου, που να σε δω πρώτα εξόριστο και ύστερα εχθρό; Πώς μπόρεσες να λεηλατήσεις αυτή τη χώρα που σε γέννησε και σε ανάθρεψε; Δεν σου πέρασε η οργή τη στιγμή που πατούσες τα σύνορα της πατρίδας σου; Παρόλο που είχες φτάσει με τόσο απειλητική διάθεση γιατί σαν είδες τη Ρώμη, δεν πέρασε αυτή η ιδέα από το μυαλό σου : « Μέσα σε εκείνα τα τείχη βρίσκονται το σπίτι μου κι οι θεοί μου, η μάνα, η γυναίκα και τα παιδιά μου»; Αν λοιπόν εγώ δεν σ' είχα γεννήσει η Ρώμη δεν θα βρισκόταν πολιορκημένη ▪ αν δεν είχα γιο, θα πέθαινα λεύτερη σε λεύτερη πατρίδα. Εγώ τίποτα πια δεν μπορώ να πάθω κι ούτε θα είμαι τόσο δυστυχισμένη για πολύ ακόμη ▪ αυτούς εδώ όμως αν συνεχίσεις, τους περιμένει ή πρόωρος θάνατος ή μακροχρόνια σκλαβιά.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

infelix - infelix - infelix : ο δυστυχισμένος (παραθετικά επιθέτου infelicior - infelicissimus).

senecta -ae: το γήρας (δεν έχει πληθυντικό).

primum (επιρρ) : παραθετικά επιρρήματος: (prae) - prius -primum.

populari : απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του αποθετικού ρ. populor - populatus sum - populari 1 = λεηλατώ

genuit : gigno - genui - genitum - gignere 3 = γεννώ

ingredienti : δοτική ενικού αρσενικό γένος της μετοχής ενεστώτα ingrediens - ingredientis του αποθετικού ρ. ingredior - ingressus sum - ingredi 3 = εισέρχομαι

minaci : minax - minacis : παραθετικά επιθέτου => minacior - minacissimus

conspectu : conspectus - us (δ) = θέα

succurrit : παρακείμενος του succurro - succurri - sucursum - succurrere 3 + δοτική προσώπου =έρχεται κάτι στο μυαλό μου

penates *	mei	liberi
penatium	meorum	liberorum
penatibus	meis	liberis
penates	meos	liberos
penates		liberi
penatibus	meis	liberis

* μόνο στον πληθυντικό

pati : απαρέμφατο παθητικού ενεστώτα του αποθετικού ρ. *patior - passus sum - pati 3 = υπομένω* .

pergo - *perrexi - perrectum - pergere 3 = επιμένω*

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

populari - populaturum esse - populatum esse – populatum fore

gignit - gignebat ~ gignet - genuit - genuerat - genuerit

pati - passuram esse - passam esse - passam fore

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

Num ego ad venit / sum ? = Δυο ευθείες ερωτηματικές προτάσεις, απλές, ρητορικές, ολικής αγνοίας, εισάγονται με το *num* γιατί η απάντηση αναμένεται αρνητική και εκφέρονται με οριστική.

ut primum ... viderem : δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση, εισάγεται με τον καταφατικό *ut*, εκφέρεται με υποτακτική γιατί το αποτέλεσμα θεωρείται υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα υποτακτική παρατατικού γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*traxit*) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

exsulem - hostem : κατηγορούμενα από το *viderem*.

ingredienti : συνημμένη χρονική μετοχή με υποκείμενο το *tibi*.

tibi : δοτική προσωπική της συμπάθειας .

quamvis ... perveneras : δευτερεύουσα επιρρηματική παραχωρητική πρόταση που εκφέρεται με οριστική, σύνταξη συνηθισμένη στα μετακλασικά χρόνια .

animo : αφαιρετική του τρόπου.

tibi : δοτική προσωπική από το *succurrit* .

ergo nisi peperissem : δευτερεύουσα υποθετική π'ροταση με απόδοση την : *Roma ... non oppugnaretur* (μη πραγματικό), η υπόθεση αναφέρεται στο παρελθόν και η απόδοση στο παρόν.

nisi filium haberem -libera ... essem : υποθετικός λόγος του μη πραγματικού (το ρήμα στην απόδοση είναι το *essem*. Η περίπτωση ρήμα να είναι το *mortua essem* απορρίπτεται για νοηματικούς λόγους).

mortua : επιρρηματικό κατηγορούμενο του χρόνου.

si pergis - manet : υποθετικός λόγος του α' είδους (ανοιχτή υπόθεση).

ΚΕΙΜΕΝΟ 44

Αυτή είναι η ζωή των τυράννων στην οποία καμιά εμπιστοσύνη, καμιά αγάπη, καμιά πίστη σε σταθερή φιλία δεν μπορεί να υπάρξει : για τους τυράννους όλα είναι ύποπτα και ταραγμένα. Δεν έχει θέση η φιλία σε αυτούς. Γιατί δεν ξέρω ποιος μπορεί να αγαπά αυτόν που φοβάται ή αυτόν από τον οποίο πιστεύει ότι θεωρείται επίφοβος. Αντιμετωπίζονται όμως (οι τύραννοι) με σεβασμό, υποκριτικά, τουλάχιστον για κάποιο χρονικό διάστημα. Αν όμως τύχει να πέσουν (από την εξουσία), όπως συνήθως συμβαίνει, τότε καταλαβαίνουν πόσο τους έλειπαν οι φίλοι. Λένε πως ο Ταρκύνιος, όταν ήταν εξόριστος είπε αυτό : « Τότε μόνο κατάλαβα ποιοι μου ήταν αληθινοί φίλοι και ποιοι άπιστοι, όταν δεν μπορούσα πια να ανταποδώσω τις χάρες ούτε σε εκείνους, ούτε σε αυτούς».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

caritas - caritatis : (θ) η τιμή, η στοργή .

fiducia - ae (θ) : η πίστη, η εμπιστοσύνη (δεν έχει πληθυντικό).

suspecta : μετοχή παθητικού παρακειμένου του ρ. suspicio -suspexi - suspectum - suspicere 3 = υποπτεύομαι.

nescio - nescii--nescitum -nescire 4 = αγνοώ.

diligere : diligo - dilexi - dilectum - diligere 3 = αγαπώ

metuat: υποτακτική ενεστώτα του ρ. metuo - metui - metutum - metuere 3: φοβάμαι.

plerumque (επιρρ) : επί το πλείστον (δεν έχει παραθετικά).

ceciderunt : cado - cecidi - casum - cadere 3 = πέφτω από την εξουσία.

fidus -a--um : πιστός (παραθετικά fidior- fidissimus).

neutris : δοτική πληθυντικού αρσενικό γένος της αόριστης αντωνυμίας neuter -

□neutra - neutrum = ουδέτερος

inops - inops - inops : μονοκατάληκτο τριτόκλιτο επίθετο που σχηματίζει την γενική πληθυντικού σε - um = ο ενδεής (παραθετικά egentior - egentissimus).

inops	inopes	neuter	neutri	fides
inopis	inopum	neutrius	neutrorum	fidei
inopí	inopibus	neutri	neutris	fidei
inopem	inopes	neutrum	neutros	fidem
inops	inopes	-	-	fides
inopi	inopibus	neutro	neutris	fide

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

diligere - dilecturum esse - dilexisse

metui- metutum iri - metutum esse - metutum fore

fit - fiebat - fiet - factum est - factum erat - factum erit

ferunt - ferebant - ferent - tulerunt - tulerant - tulerint

referre - relaturum esse - retulisse

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

esse : τελικό απαρέμφατο αντικείμενο στο ρήμα potest.

tyrannis : δοτική προσωπική αντιχαριστική από το sunt.

amicitiae : δοτική κατηγορηματική του σκοπού από το est.

eis : δοτική προσωπική κτητική από το est.

quis possit diligere eum / aut (quis possit diligere eum) : δευτερεύουσες πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις, απλές, μερικής άγνοιας, ως αντικείμενα στο nescio.

Εισάγονται με την ερωτηματική αντωνυμία quis και εκφέρονται με υποτακτική, γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτώνται από ρήμα αρκτικού χρόνου (nescio) και εκφράζουν το σύγχρονο στο παρόν.

quem is metuat: δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο eum, η υποτακτική λόγω πлагίου.

simulatione : αφαιρετική του τρόπου.

quodsi forte tyranni ceciderunt : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση με απόδοση τη tum intellegitur, α' είδος υποθετικού λόγου (ανοικτή υπόθεση).

quam fuerint inopes amicorum : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής άγνοιας, ως υποκείμενο στο intellegitur. Εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα quam και εκφέρεται με υποτακτική γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (intellego) και εκφράζει το προτερόχρονο.

quos fidos amicos habuisssem : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής άγνοιας, ως αντικείμενο στο intellexi. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quis και εκφέρεται με υποτακτική, γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα με υποτακτική υπερσυντελείκου, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (intellexi) και εκφράζει το προτερόχρονο.

amicos : κατηγορούμενο στο habuisssem.

fidos ... infidos : επιθετικοί προσδιορισμοί στο amicos.

cum neutris gratiam •• poteram : δευτερεύουσα χρονική πρόταση με τον απλό χρονικό cum.

Τροπή από πλάγιο λόγο σε ευθύ

quis possit diligere ... putet: Quis potest diligere eum quem metuit aut eum a quo se metui putat ?

Τροπή από ευθύ λόγο σε πλάγιο:

Tarquinius dixit tum se intellexisse quos fidos amicos habuisset, quos infidos, cum neutris iam gratiam referre potuisset.

ΚΕΙΜΕΝΟ 45

Ο Καίσαρας μαθαίνει από τους αιχμαλώτους τι συμβαίνει στο στρατόπεδο του Κικέρωνα και πόσο κρίσιμη είναι η κατάσταση. Τότε πείθει κάποιον από τους Γαλάτες ιππείς να μεταφέρει ένα γράμμα στον Κικέρωνα. Φροντίζει και προνοεί να μη μαθευτούν τα σχέδιά μας, αν το γράμμα πέσει στα χέρια του εχθρού. Για το λόγο αυτό στέλνει επιστολή γραμμένη στα ελληνικά. Συμβουλεύει τον ταχυδρόμο, αν δεν μπορέσει να πλησιάσει, να δέσει το γράμμα στον ιμάντα του ακοντίου και να το ρίξει μέσα στο στρατόπεδο. Στην επιστολή γράφει πως θα έλθει γρήγορα με τις λεγεώνες του. Ο Γαλάτης, επειδή φοβήθηκε τον κίνδυνο, αποφάσισε να ρίξει το ακόντιο. Κατά σύμπτωση το ακόντιο καρφώθηκε σε ένα πύργο • τρεις μέρες αργότερα το είδε ένας στρατιώτης και το πήγε στον Κικέρωνα. Αυτός διάβασε όλο το γράμμα και προέτρεψε τους στρατιώτες του να ελπίζουν στη σωτηρία τους.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

cognoscit : cognosco – cognovi – cognitum – cognoscere 3 : γνωρίζω, πληροφορούμαι.

gerantur : gero – gessi – gestum – gerere 3 : διεξάγω.

cuidam : δοτική ενικού αρσενικού γένους της αόριστης αντωνυμίας quidam – quaedam – quoddam : κάποιος.

equitibus : eques – equitis : ιππείας.

deferat : defero – detuli – delatum – deferre : μεταφέρω.

providet : provideo – provisi – provisum – providere : προβλέπω.

consilia : consilium –ii : σκέψη.

conscriptam : μετοχή παθητικού παρακειμένου του conscribo – conscripsi – conscriptum – conscribere : γράφω.

litteris : littera –ae : γράμμα του αλφαβήτου (*litterae –arum* : η επιστολή).

monet : moneo – monui – monitum – monere : συμβουλεύω, παραινώ.

amentum -i : ιμάντας, λουρί ακοντίου.

abiciat : abicio – abieci – abiectum – abicere 3 : αποθέτω.

celeriter : τα παραθετικά επιρρήματος : celeriter – celerius – celerrime : γρήγορα.

veritus : μετοχή παθητικού παρακειμένου του αποθετικού vereor – veritus sum – veritum –vereri 2 : φοβάμαι.

casu : αφαιρετική ενικού του ους. casus – us : το περιστατικό, το συμβάν. Η αφαιρετική έχει επιρρηματική χρήση : τυχαία.

turrim : αιτιατική ενικού του turris –is : ο πύργος.

adhortatur : adhortor – adhortatus sum – adhortatum – adhortari : (αποθ.) προτρέπω.

turris	turres	quae res	quae res
turris	turrium	cuius rei	quarum rerum
turri	turribus	cui rei	quibus rebus
<u>turrim</u>	turres	quam rem	quas res
turris	turres	- res	- res
turri και turre	turribus	qua re	quibus rebus

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

ex captivis : εμπρόθετος της προέλευσης.

quae apud Ciceronem gerantur : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή μερικής αγνοίας, η οποία λειτουργεί ως αντικείμενο στο cognoscit.

Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quae, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα σε υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (cognoscit).

quantoque in periculo res sit : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή μερικής αγνοίας, η οποία λειτουργεί ως αντικείμενο στο cognoscit. Εισάγεται με την ερωτηματική αντωνυμία quanto, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα σε υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (cognoscit).

cuidam : έμμεσο αντικείμενο στο persuadet.

ex equitibus : εμπρόθετος προδιορισμός του διαιρεμένου όλου.

ut epistulam deferat : δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, η οποία λειτουργεί ως άμεσο αντικείμενο στο persuadet. Εισάγεται με τον ut, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί εκφράζει υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (persuadet).

ne interceptacognoscantur : δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, η οποία λειτουργεί ως άμεσο αντικείμενο στα curat et providet. Εισάγεται με τον ut, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί εκφράζει υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (curat et providet).

ab hostibus : εμπρόθετος ποιητικού αιτίου στο cognoscantur.

intercepta epistula : υποθετική μετοχή, αφαιρετική απόλυτη, με υποκείμενο το epistula. Ισοδυναμεί με υποθετικό λόγο του α' είδους : si intercepta erit – cognoscentur.

si adire non possit ... adliget – abiciat : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση στα πλαίσια εξαρτημένου υποθετικού λόγου του α' είδους. Ο υποθετικός λόγος σε απλή μορφή είναι : si adire non poterisadliga – abice.

ΚΕΙΜΕΝΟ 46

Οι φιλόσοφοι πιστεύουν πως ο κόσμος κυβερνιέται από τη θεία βούληση. Νομίζουν πως είναι κάτι σαν πόλη και πολιτεία κοινή για τους θεούς και τους ανθρώπους και πως ο καθένας μας ξεχωριστά αποτελεί μέρος αυτού του κόσμου : αυτό συνεπάγεται την υποχρέωσή μας από τη φύση να βάζουμε το γενικό καλό πάνω από το ατομικό μας. Γιατί όπως οι νόμοι βάζουν τη γενική ευημερία πάνω από την ατομική, με τον ίδιο τρόπο ο σωστός και σοφός άνθρωπος, που υπακούει στους νόμους φροντίζει περισσότερο για την ευημερία του συνόλου παρά για την ευημερία ενός οποιουδήποτε ατόμου ή τη δική του. Και δεν πρέπει να επικρίνεται περισσότερο ο προδότης της πατρίδας, παρά ο προδότης του κοινού συμφέροντος, ο οποίος λιποτακτεί από τη γενική ευημερία για χάρη της ατομικής του ωφέλειας και ευημερίας. Έτσι συμβαίνει να είναι αξιέπαινος όποιος πέφτει για την πατρίδα, επειδή είναι σωστό να μας είναι πιο αγαπητή η πατρίδα παρά ο ίδιος μας ο εαυτός.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

mundus –i : ο κόσμος, το σύμπαν, η γη (στον πληθυντικό : τα μέρη του κόσμου).

consent : censeo – censui – censitum – censere 2 : πιστεύω, θεωρώ.

regi : απαρ. παθ. Ενεστ. του ρ. rego – rexi – rectum – regere 2 : διοικώ, κυβερνώ.

numine : numen – numinis, ουδ. γ' : νεύμα, βούληση, θέλημα.

communis –is –e : επιθ. κοινός. (παραθετικά *communior –ior –ius / communissimus –a-um*).

unumquaque : ουσιαστική αόριστη αντωνυμία : unusquisque – unaquaeque – unumquidque : ο καθένας, η καθεμία ξεχωριστά.

partem : pars – partis, θηλ. γ' : το μέρος (στον πληθ. το πολιτικό κόμμα).

consequitur : consequor – conecutus sum – consequi 3 αποθ. : ακολουθώ.

utilitatem : utilitas - utilitatis θηλ. γ' : η ωφέλεια.

anteponamus : antepono – anteposui – antepositum – anteponere γ' : προτάσσω, προκρίνω, βάζω κάτι πάνω από κάτι άλλο.

parens – ntis : επιθετοποιημένη μτχ. ενεστ. του ρ. pareo – parui – paritum – parere 2. : υπακούω.

alicuius : aliquis – aliqua – aliquid: ουσιαστική αορ. αντωνυμία : κάποιος.

vituperandus est : παθητική περιφραστική συζυγία του vitupero 1 : μέμφομαι, κατηγορώ.

laudandus sit : υποτακτική παθητικής περιφραστικής συζυγίας του laudo 1 : επαινώ.

cariorum : carus –a – um: τίμιος, πολύτιμος (παραθετικά επιθέτων : carior –ior-ius / carissimus –a – um).

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

regi – rectum iri – rectum esse – rectum fore

consequitur – consequebatur – consequetur – consecutum est – consecutum erat – consecutum erit

fit – fiebat – fiet – factum est – factum erat – factum erit

laudandus sit – laudandus esset – laudandus fuerit – laudandus fuisset

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

regi : ειδικό απρέμφατο, αντικείμενο στο consent.

numine : αφαιρετική του ποιητικού αιτίου.

deorum : γενική υποκειμενική στο numine.

quasi commune urbem et civitatem : βραχυλογική παραβολική φράση με ανάλυση : *quasi communis urbs et civitas sit*.

ut commune utilitatem nostrae anteponamus : δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση, η οποία λειτουργεί ως επεξήγηση στο illud της προηγούμενης πρότασης.

nostrae : έμμεσο αντικ. στο anteponamus.

utilitatem : άμεσο αντικ. στο anteponamus.

ut leges omnium salute singulorum saluti anteponunt : δευτερεύουσα απλή παραβολική πρόταση, με σύγκριση ισότητας σχετικά με τον τρόπο.

legibus : αντικείμενο στην μτχ. parens.

patriae – utilitatis – salutis : γενικές αντικειμενικές στο proditor.

propter utilitatem et salutem : εμπρόθετος εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

ut laudandus sit : δευτερεύουσα ουσιαστική συμπερασματική πρόταση, η οποία λειτουργεί ως υποκείμενο του απροσώπου ρ. fit. Εισάγεται με τον ut, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί εκφράζει υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από αρκτικό χρόνο (fit).

esse : τελικό απαρέμφατο υποκ. του απροσώπου ρ. decet.

ΚΕΙΜΕΝΟ 47

Η Ιουλία, η κόρη του Αυγούστου, είχε αρχίζει να εμφανίζει πρόωρα άσπρες τρίχες, που συνήθιζε να τις βγάζει κρυφά. Όταν ο Αύγουστος το πληροφορήθηκε, θέλησε να αποθαρρύνει τη θυγατέρα του από αυτή τη συνήθειά της. Με αυτό το σχέδιο εμφανίστηκε κάποτε απρόοπτα και έπιασε τις κομμώτριες επ' αυτοφώρω. Παρόλο που ανακάλυψε άσπρες τρίχες πάνω στα φορέματά τους, εντούτοις ο Αύγουστος προσποιήθηκε πως δεν τις είδε κι άφησε την ώρα να κυλήσει με άλλες κουβέντες, ώσπου έφερε τη συζήτηση στην ηλικία της. Τότε ρώτησε την κόρη του αν σε μερικά χρόνια θα προτιμούσε να είναι ασπρομάλλα ή φαλακρή. Όταν εκείνη απάντησε « προτιμώ, πατέρα μου, να είμαι ασπρομάλλα», ο πατέρας της την αντέκρουσε με το εξής ψεύτικο επιχείρημα : « Δεν αμφιβάλλω πως δε θέλεις να μείνεις φαλακρή. Γιατί λοιπόν δε φοβάσαι μήπως αυτές εδώ σε κάνουν φαλακρή;».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

cani - canorum: (στον πληθυντικό) τα λευκά μαλλιά < canus –a – um : λευκός.

solebat : soleo – solitus sum – solere 2 ημιαπ. : συνηθίζω.

voluit : volo – volui – velle : βούλωμαι, επιθυμώ.

oppressit : opprimo – oppressi – oppressum – opprimere 2 (ob + premo): καταπιέζω, καταβάλλω.

ornatrices : ornatricis θ. γ' : η κομμώτρια.

vestem : vestis –is, θηλ.γ' : το φόρεμα.

sermonibus : sermo – sermonis αρσ. γ' : λόγος, διάλογος, ομιλία, κουβέντα.

mentionem : mentio – mentionis θηλ. γ' : αναφορά, υπόμνηση, μνεία.

mendacium : mendacium – ii ουδ. β: ψέμα, σόφισμα.

obiecit : obicio – obieci – obiectum – obicere 3 : παραβάλλω, κατηγορώ, μέμφομαι.

alius	sermo	alii	sermones	vestis	vestes
alius	sermonis	aliorum	sermonum	vestis	vestium
alii	sermoni	aliis	sermonibus	vesti	vestibus
alium	sermonem	alios	sermones	vestem	vestes
	sermo	-	sermones	vestis	vestes
alio	sermone	aliis	sermonibus	veste	vestibus

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

solet – solebat – solebit – solita est – solita erat – solita erit
 vult – volebat – volet – voluit – voluerat – voluerit
 faciat – faceret – factura sit – fecerit – fecisset
 opprimit – opprimebat – opprimet – oppressit – oppresserat – oppresserit
 obicit – obiciebat – obiciet – obiecit – obicierat – obiecerit

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

audita : αφαιρετική απόλυτη χρονική μτχ. με υποκείμενο το re.

quominus id faceret : δευτερεύουσα πρόταση του quominus, η οποία λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο detertere, εισάγεται με τον quominus και εκφέρεται με υποτακτική γιατί εκφράζει υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (*detertere*) και εκφράζει το σύγχρονο (το απαρέμφατο του Ενεστώτα και του Μέλλοντα λογίζεται ως ιστορικός χρόνος όταν εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου).

etsi super vestem ...canos : δευτερεύουσα ενατιωματική πρόταση, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της ενατίωσης. εισάγεται με τον σύνδεσμο etsi και εκφέρεται με οριστική γιατί εκφράζει το πραγματικό.

sermonibus : αφαιρετική του τρόπου.

utrum post aliquot... calva : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, διμελής, ολικής αγνοίας, ως έμμεσο αντικείμενο στο interrogavit, εισάγεται με τους συνδέσμους utrum ...an, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρ. ιστορικού χρόνου (*interrogavit*) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

ne istae te calvam faciant : δευτερεύουσα ενδοιαστική πρόταση, ως αντικείμενο στο non times, εισάγεται με το σύνδεσμο ne, γιατί είναι αποφατική, εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα, γιατί εξαρτάται από ρ. αρκτικού χρόνου (*times*) και εκφράζει το σύγχρονο.

ΚΕΙΜΕΝΟ 48

Κάποιος Λουζιτανός είχε δώσει στον Σερτώριο για δώρο ένα πολύ όμορφο άσπρο ελάφι. Ο Σερτώριος τους έπεισε όλους πως το ελάφι κατευθυνόταν από τη θεά Άρτεμη και μιλούσε μαζί του και του υπέδειχνε τι ήταν χρήσιμο να κάνει. Αν του φαινόταν πως έπρεπε να δώσει κάποια διαταγή στους στρατιώτες του που ήταν σκληρότερη από τις συνηθισμένες, διακήρυσσε πως τον είχε συμβουλευσει το ελάφι. Το ελάφι αυτό έφυγε κάποια μέρα και πίστεψαν πως είχε πεθάνει. Όταν κάποιος ανήγγειλε στο Σερτώριο πως το ελάφι είχε βρεθεί, ο Σερτώριος τον διέταξε να το κρατήσει μυστικό. Ακόμη του έδωσε οδηγίες να το αφήσει ξαφνικά ελεύθερο την επομένη στο μέρος, όπου θα βρισκόταν αυτός και οι φίλοι του. Την άλλη μέρα ο Σερτώριος δέχτηκε τους φίλους του στην κρεβατοκάμαρά του και τους είπε πως είχε δει στον ύπνο του ότι το ελάφι, που είχε πεθάνει, ξαναγύρισε κοντά του. Όταν το ελάφι αφέθηκε ελεύθερο από το δούλο και όρμησε στην κρεβατοκάμαρά του, προκάλεσε μεγάλη κατάπληξη.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

albus-a-um: (δεν έχει παραθετικά) : λευκός.

eximius –a-um : (δεν έχει παραθετικά) εξαίρετος, σπάνιος.

instinctam : μτχ παθ. παρακειμένου του instinquo –instinxi – instinctum – instinquere 3: κεντρίζω, κατευθύνω.

conloqui : απαρέμφατο ενεστώτα του conloquor – conlocutus sum – conolqui αποθ. 3 : συζητώ.

praedicabat : praedico 1 : διακηρύσσω.

perisse : απαρέμφατο παρακειμένου του pereō – perii – peritum – peritum – perire : πεθαίνω.

postero : posterus –a –um (posterior – posterius / postremus –a-um – postemus-a-um).

futures esset : υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του ε. sum – fui – esse.

reverti : απαρέμφατο ενεστώτα του revertor – reverti – reverti ημιαποθ. 3 : επιστρέφω.

orta est : orior – ortus sum – oriri 4 : ανατέλλω

Το ρήμα orior (4ης) σχηματίζει τους παρακάτω τύπους κατά την 3 συζυγία :

Οριστική Ενεστώτα	Υποτακτική Παρατατικού	Προστακτική Ενεστώτα
orior	orerer	-
oreris	orereris	orere
oritur	oreretur	
orimur	oreremur	
orimini	oreremini	orimini
oriuntur	orerentur	

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

conloqui – conlocuturam esse – conlocutam esse – conlocutam fore
 moneri – monitum iri – monitum esse – monitum fore
 perire – perituram esse- perisse
 reverti – reversuram esse – revertisse (reversam esse)
 pereat – periret – peritura sit – perierit – perisset

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΑ

pulchritudinis : γενική της ιδιότητας.

instinctam : αιτιολογική μτχ. συνημμένη στο cervam.

numine : αφαιρετική του ποιητικού αιτίου.

quae utilia essent : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας, ως έμμεσο αντικείμενο στο docere, εισάγεται με την ερωτηματική αντ. quae, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης και είναι σε πλάγιο λόγο, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρ. ιστορικού χρόνου (docere) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

si quid ...videbatur / praedicabat : υποθετικός λόγος του α' είδους, πραγματικό.

factu : αφαιρετική του σουπίνου της αναφοράς.

imperandum esset militibus : παθητική περιφραστική συζυγία, η οποία λειτουργεί στα πλαίσια προσωπικής σύνταξης με υποκείμενο ρ. το quod και το militibus αντικείμενο.

ut eam postero die ... emitteret : δευτερεύουσα βουλητική πρόταση, η οποία λειτουργεί ως άμεσο αντικείμενο στο praecipit. εισάγεται με τον ut, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί εκφράζει υποκειμενική κατάσταση, συγκεκριμένα υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ιστορικό χρόνο (praecipit).

admissis : αφαιρετική απόλυτη, χρονική μτχ. με υποκείμενο το amicis.

reverti : υποκείμενο του απροσώπου visum esse

ΚΕΙΜΕΝΟ 49

Σαν έμαθε η Πορκία, η γυναίκα του Βρούτου, το σχέδιο του άντρα της να δολοφονήσει τον Καίσαρα ζήτησε ένα ξυράφι μανικουρίστα τάχα για να κόψει τα νύχια της και αυτοτραυματίστηκε με αυτό καθώς της γλίστρησε δήθεν τυχαία. Έπειτα ο Βρούτος, που οι υπηρέτες τον κάλεσαν στην κρεβατοκάμαρά της με ξεφωνητά, ήλθε για να τη μαλώσει που τάχα είχε κλέψει την τέχνη του μανικιουρίστα. Τότε η Πορκία του είπε κρυφά : «Αυτό που έκανα δεν ήταν πράξη ασυλλόγιστη, αλλά μία ξεκάθαρη απόδειξη της αγάπης μου για σένα που ετοιμάζεις τέτοιο σχέδιο. Θέλησα δηλ. να δοκιμάσω με πόση ηρεμία θα σκοτωνόμουννα με ξίφος, αν το σχέδιό σου δεν είχε αίσια έκβαση».

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ- ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑ

inteficiendo : αφαιρετική γερουνδιακού του interficio 3 (γερουνδιακή έλξη).

unquis –is :αρς 3, το νύχι.

elapso : μετχ. παρακειμένου σε αφαιρετική του elabor – elapsus sum – elabi αποθ. 3 : ξεγλωστρώ, διαφεύγω.

praeripisset : υποτακτική υπερσυντελικού του praeripio – praeripui – praereptum – praeripere 3 : υφαρπάζω, καταχρώμαι.

molientem : μετχ. ενεστώτα του molior – molitus sum - moliri αποθ. 4: μηχανεύομαι, εξυφαίνω.

experiri : απαρέμφατο ενεστώτα του q. experior – expertus sum – experiri 4 : δοκιμάζω.

essem interemptura : υποτακτική παρατατικού ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας του interio – interemi – interemptum – interimere 3 : αποκτείνω, φονεύω.

unguis	ungues	hoc	factum	meum	haec	facta	mea
unguis	unguium	huius	facti	mei	horum	factorum	meorum
ungui	unguibus	huic	facto	meo	his	factis	meis
unguem	ungues	hoc	factum	meum	haec	facta	mea
unguis	ungues	-	(factum)	-	-	(factis)	meis
ungue (-i)	unguibus	hoc	facto	meo	his	factis	meis

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

praeripiat - praeriperet – praereptura sit - praeripuerit – **praeripuisset**
experiri – experturam esse- expertam esse – expertam fore
 interemptura sim – **interemptura essem** – interemptura fuerim – interemptura fuisset

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

uxor : παράθεση στο Porcia

causa unguium : εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού.

unguium resecandorum causa : υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη / η ενεργητική αντίστοιχη σύνταξη : ungues resecandi causa.

de interficiendo Caesare : υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη / η ενεργητική αντίστοιχη σύνταξη : de interficiendum Caesarem.

eo : αφαιρετική του οργάνου.

elapso : επιθετική μτχ. στο eo.

clamore : αφαιρετική του εξωτερικού αναγκαστικού αιτίου.

ad eam obiurgandam : εμπρόθετος προσδιορισμός του σκοπού / υποχρεωτική γερουνδιακή έλξη / η αντίστοιχη ενεργητική : ad eam obiurgandum.

quod tonsoris officium praeripuisset : δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση υποκειμενικής αιτιολογίας, εισάγεται με τον αιτιολ. σύνδεσμο quod, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί έχει υποκειμενική χροιά και λειτουργεί στα πλαίσια πλαγίου λόγου, συγκεκριμένα με υποτακτική υπερσυνελίκου, γιατί εξαρτάται από ρ. ιστορικού χρόνου (venit) και εκφράζει το προτερόχρονο.

quam aequo animo ... interemptura essem : δευτερεύουσα πλάγια ερωτηματική πρόταση, απλή, μερικής αγνοίας ως αντικείμενο στο experiri, εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα quam, εκφέρεται με υποτακτική, γιατί έχει υποκειμενική χροιά και λειτουργεί στα πλαίσια πλαγίου λόγου, συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού, γιατί εξαρτάται από ρ. ιστορικού χρόνου (experiri) και εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

si tibi concilium non ex sentential cessisset : δευτερεύουσα υποθετική πρόταση στα πλαίσια εξαρτημένου υποθετικού λόγου του α' είδους (πραγματικό).
 ανάλυση : si tibi consilium non ex sentential cesserit ... interimam (οριστ, μέλλοντα).

